

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI KRAJOWEGO PLANU DZIAŁAŃ PRZECIWKO HANDLOWI LUDŹMI W 2018 ROKU

Data przyjęcia sprawozdania:

---

17 sierpnia 2016 r. Rada Ministrów przyjęła „Krajowy Plan Działań przeciwko handlowi ludźmi na lata 2016-2018” (dalej: KPD). To kolejny z następujących po sobie dokumentów, określających zadania z zakresu przeciwdziałania handlowi ludźmi w Polsce, realizowanych począwszy od września 2003 r.

Celem głównym Planu jest stworzenie warunków, koniecznych dla skutecznego przeciwdziałania handlowi ludźmi w Polsce i wsparcia ofiar tego przestępstwa, a cele szczegółowe w tym kontekście to:

- podnoszenie świadomości nt. zjawiska handlu ludźmi;
- podniesienie standardu wsparcia udzielanego ofiarom handlu ludźmi (w tym małoletnim ofiarom handlu ludźmi);
- poprawa skuteczności działań instytucji, odpowiedzialnych za ściganie przestępstwa handlu ludźmi poprzez doskonalenie narzędzi prawnych, struktur oraz wdrażanie najlepszych praktyk;
- podniesienie kwalifikacji przedstawicieli instytucji i organizacji, zaangażowanych w przeciwdziałanie handlowi ludźmi i wsparcie ofiar tego przestępstwa;
- pogłębienie wiedzy nt. zjawiska handlu ludźmi i efektywności podejmowanych działań;
- wzmocnienie współpracy międzynarodowej.

Zadania dla każdej z ww. kategorii zostały uszczegółowione w tekście Planu.

Niniejsze sprawozdanie, dotyczące realizacji działań, zrealizowanych w 2018 r., zostało opracowane w Wydziale do Spraw Europejskiej Sieci Migracyjnej i Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Analiz i Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w oparciu o informacje własne, a także przekazane przez inne współpracujące podmioty, czyli: Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Komendę Główną Policji, Komendę Główną Straży Granicznej, Urząd ds. Cudzoziemców, Prokuraturę Krajową, Główny Inspektorat Pracy, Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury oraz wojewódzkie Zespoły ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi.

Ww. instytucje oraz organy powołane do przeciwdziałania i zapobiegania zjawisku handlu ludźmi podjęły szereg działań skierowanych zarówno do ogółu społeczeństwa, jak i do określonych grup społecznych i zawodowych szczególnie narażonych na zjawisko handlu ludźmi m.in. młodzież i osoby bezrobotne. W ubiegłym roku we wszystkich województwach zostały zrealizowane liczne spotkania, konferencje, wystawy, prelekcje, warsztaty, kampanie oraz inne działania o charakterze informacyjnym, edukacyjnym oraz prewencyjnym.

Do najważniejszych zrealizowanych działań należą:

- organizacje licznych konferencji nt. handlu ludźmi skierowanych do przedstawicieli organów samorządu terytorialnego, przedstawicieli służb mundurowych, kuratorów sądowych i pedagogów szkolnych, wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy oraz kadry pomocy społecznej, głównie z ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy społecznej, studentów, uczniów oraz mieszkańców województw, operatorów Centrum Powiadamiania Ratownictwa infolinii 112;
- udział w Międzynarodowych Targach Pracy;
- organizacja konkursów wiedzy nt. handlu ludźmi;
- prezentacja wystawy mobilnej;
- uczestnictwo oraz wywiady dla lokalnych mediów;
- dystrybucja ulotek, komiksów, plakatów i innych materiałów informujących o zjawisku handlu ludźmi;
- uruchomienie w województwach specjalnych adresów mailowych dla potencjalnych ofiar bądź osób zainteresowanych problematyką handlu ludźmi;
- organizowanie spotkań z uczniami, studentami, osobami bezrobotnymi nt. handlu ludźmi oraz pracy za granicą i bezpiecznych wyjazdów (ponadto, udzielano porad indywidualnych, telefonicznych i mailowych); upowszechnianie bezpiecznego pośrednictwa pracy (promocja legalnych ofert), doradztwo w zakresie korzystania z usług agencji pośrednictwa pracy;
- przeprowadzono kampanie informacyjne dotyczące handlu ludźmi, zwłaszcza dotyczące pracy przymusowej, skierowane do obywateli polskich wyjeżdżających do pracy za granicę;
- organizacja specjalistycznych szkoleń dla pracowników pomocy społecznej, przede wszystkim kadry ośrodków interwencji kryzysowej, w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi, interwencji kryzysowej oraz zasad współdziałania z innymi instytucjami.

Celem zapewnienia czytelności i przejrzystości Sprawozdania, jego układ odwołuje się do systematyki zastosowanej w „Krajowym Planie Działań przeciwko handlowi ludźmi na lata 2016-2018”. Sprawozdanie zawiera również informację o działaniach, dotyczących problematyki handlu ludźmi realizowanych w 2018 r., ale nieobjętych Krajowym Planem.

Część I Działania prewencyjne

Działania informacyjne skierowane do ogółu społeczeństwa

W 2018 roku przedstawiciele międzyresortowego ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi, wojewódzkich Zespołów ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, Komendy Głównej Policji, a także komend wojewódzkich Policji udzielili wielu wywiadów, komentarzy do mediów, brali udział w programach na żywo w radio i telewizji, docierając w ten sposób do tysięcy osób.

W ramach swojej działalności Wydział do Spraw Europejskiej Sieci Migracyjnej i Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Analiz i Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji prowadzi od 2013 roku stronę internetową, poświęconą handlowi ludźmi www.handelludzmi.eu.

Informacje nt. handlu ludźmi można znaleźć również na stronach internetowych innych instytucji i organizacji, zaangażowanych w przeciwdziałanie i zwalczanie handlu ludźmi, w tym na stronach komend wojewódzkich/Stołecznej Policji oraz komend miejskich/rejonowych/powiatowych Policji.

Wojewódzkie zespoły ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi realizują szereg zadań zapisanych w Krajowym Planie Działań. Dzięki ich zaangażowaniu co roku podejmowanych jest wiele działań oraz wydarzeń informacyjnych skierowanych do różnych grup społecznych. Ponadto, na stronach urzędów wojewódzkich, Zespoły kontynuują utworzone w poprzednich latach w ramach Krajowego Planu Działań serwisy informacyjne, poświęcone zjawisku handlu ludźmi oraz pracom zespołów.

Działania prewencyjne, prowadzone przez Policję na terenie całego kraju, skupiały się w dużej mierze na ograniczaniu:

- zjawiska żebractwa, w szczególności z wykorzystaniem osób małoletnich oraz niepełnosprawnych – w ramach współpracy z podmiotami pozapolicyjnymi, głównie w okresie letnim, systematyczne kontrole miejsc, w których nasilony jest ten proceder;
- tzw. przydrożnej prostytucji - stałe rozpoznanie w celu ujawniania miejsc, gdzie może występować to zjawisko, prowadzenie działań profilaktycznych, skierowanych do grup, które mogą być narażone na niebezpieczeństwo uprowadzenia, porwania;
- zjawiska pracy przymusowej – zbieranie informacji w agencjach pracy tymczasowej, prowadzenie kontroli punktów gastronomicznych oraz firm, w których zatrudnieni są obcokrajowcy.

Działania informacyjne, skierowane do ogółu społeczeństwa

I.1 Organizacja wydarzeń, promujących problematykę handlu ludźmi, skierowanych do ogółu społeczeństwa, w tym kampania informacyjna.

Odpowiedzialni za realizację: instytucje i organizacje wchodzące w skład Zespołu ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi we współpracy z wojewódzkimi zespołami ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi.

Termin: 2016-2018 zależnie od możliwości.

Miernik: liczba zorganizowanych wydarzeń / liczba osób, które wzięły w nich udział.

W 2018 r. zrealizowano szereg wydarzeń dotyczących problematyki handlu ludźmi.

- projekcje filmów nt. handlu ludźmi (więcej w p. I.2);
- realizacja programów prewencyjno-edukacyjnych na szczeblu lokalnym

Przykłady prowadzonych działań na szczeblach lokalnych:

- województwo kujawsko-pomorskie

W województwie kujawsko-pomorskim 8 czerwca 2018 r. w budynku Collegium Humanisticum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, wojewódzki Zespół zorganizował II regionalną konferencję wojewódzką pn. „Współczesne niewolnictwo – społeczne i prawne aspekty handlu ludźmi”. Konferencja odbyła się w dwóch grupach wiekowych i blokach tematycznych. Patronat honorowy objął Wojewoda Kujawsko-Pomorski. Konferencja miała charakter otwarty. Celem konferencji było podniesienie świadomości społecznej wszystkich zainteresowanych problematyką handlu ludźmi, oraz potencjalnych ofiar ww. przestępstwa. Szczególny nacisk położony był na zasygnalizowanie zagrożeń, wynikających z handlu ludźmi w zmieniającej się rzeczywistości społeczno-gospodarczej.

12 kwietnia 2018 r. przedstawiciele wojewódzkiego Zespołu brali udział w IX Międzynarodowych Targach Pracy w Toruniu, które miały miejsce w Hotelu Bulwar w Toruniu. Organizatorem przedsięwzięcia był Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu. W ramach podejmowanych przez ww. Zespół działań prewencyjnych, mających na celu zwiększenie świadomości na temat zjawiska handlu ludźmi wśród mieszkańców województwa, a w szczególności wśród młodych ludzi, którzy decydują się na podjęcie pracy za granicą (grupa osób szczególnie zagrożona przestępstwem handlu ludźmi do pracy o charakterze przymusowym), stworzone zostało stoisko Wojewódzkiego Zespołu Do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, które firmował rollap z hasłami informującymi, gdzie szukać pomocy, by uniknąć zagrożenia w kontekście handlu ludźmi. Rozdawano ulotki wojewódzkie, komiksy nt. handlu ludźmi oraz udzielano informacji o bezpiecznych wyjazdach podczas poszukiwania pracy.

Ponadto, członkowie Zespołu uczestniczyli w audycjach radiowych (radio PiK) oraz udzielali wywiadów do lokalnych mediów, opracowano treść i zakupiono plakaty informujące jak uzyskać pomoc w zakresie przestępstwa, jakim jest handel ludźmi oraz wskazujące na konieczność poznania zagrożeń, by nie zostać potencjalną ofiarą handlu ludźmi. Plakaty m. in. rozpropagowywano wśród wszystkich działań informacyjnych Zespołu, a także wśród jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, a także

uruchomiono specjalny adres mailowy dla potencjalnych ofiar bądź osób zainteresowanych problematyką handlu ludźmi handelludźmi@bydgoszcz.uw.gov.pl. Upowszechniono informację o ww. adresie na plakatach oraz w serwisie informacyjnym na stronie internetowej. W okresie sprawozdawczym zarejestrowano 5 maili na ww. koncie.

- województwo lubelskie

Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie podczas kolejnych edycji Targów Pracy przeprowadził 3 prezentacje pt. „Bezpieczne wyjazdy do pracy za granicą”. Ponadto podczas 6 spotkań na lubelskich uczelniach wyższych poruszano kwestie bezpiecznych wyjazdów pracowniczych za granicę.

W ramach realizacji zadań wynikających z Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2016-2018, Lubelski Kurator Oświaty zamieścił w dniu 19 maja 2018 roku na stronie internetowej, stosowną informację, adresowaną do dyrektorów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, z prośbą o podjęcie działań mających na celu upowszechnianie wiedzy na temat handlu ludźmi wśród młodzieży szkolnej. W szczególności prośba dotyczyła przeprowadzenia w każdej klasie, w ramach godzin wychowawczych, lekcji poświęconych tematyce zagrożeń i niebezpieczeństw związanych z handlem ludźmi i nieostrożnym podejmowaniem aktywności zarobkowej za granicą. Do dyrektorów w/w szkół został ponadto wysłany „formularz sprawozdania opisowego” zawierający następujące kategorie działań na rzecz upowszechniania wiedzy na temat zjawiska handlu ludźmi: lekcje wychowawcze prowadzone w oparciu o gotowe scenariusze i inne materiały dostępne np. na stronach internetowych, lekcje wychowawcze prowadzone w oparciu o scenariusze własne przygotowane przez wychowawców, pedagogów lub psychologów szkolnych, projekcja filmów o charakterze prewencyjnym, inne zajęcia lekcyjne niespecyficzne dotyczące tematyki szeroko rozumianego bezpieczeństwa, zajęcia specjalistyczne prowadzone przez pedagogów i psychologów szkolnych, upowszechnianie wiedzy o zagrożeniach wśród rodziców i nauczycieli, pozostałe formy działań profilaktycznych. Na prośbę Lubelskiego Kuratora Oświaty odpowiedziało 168 szkół i zespołów szkół.

Pracownicy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Lublinie wzięli udział w spotkaniu z uczniami szkół średnich w ramach targów pracy zorganizowanych w Krasnymstawie w marcu 2018 r. Podczas pogadank dotyczących legalnego podejmowania pracy przedstawiono uczniom zagrożenia wynikające z naruszenia prawa pracy, a także, najbardziej niebezpieczne, związane z pracą przymusową. Uwrażliwiano uczniów, zwłaszcza wykazujących chęć wyjazdu do pracy za granicą, na zagrożenia związane z werbowaniem osób do pracy oraz na możliwość stania się ofiarą nieuczciwych oferentów pracy. W pogadankach wzięło udział kilkadziesiąt osób.

- województwo łódzkie

Łódzki wojewódzki Zespół w 2018 roku podejmował działania prewencyjne będące działaniami informacyjnymi skierowanymi do ogółu społeczeństwa a także, działania popularyzujące problematykę handlu ludźmi skierowane do określonych grup społecznych i zawodowych. W marcu 2018 r. członkowie Wojewódzkiego Zespołu uczestniczyli w szkoleniu „Holenderski rynek pracy – warunki pracy i zagrożenia” realizowanym w ramach projektu dotyczącego holenderskiego rynku pracy i bezpiecznych wyjazdów zagranicę organizowanym przez Ambasadę Królestwa Niderlandów w Warszawie we współpracy z kadrą EUREK Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi. Jednym z elementów projektu była organizacja szkoleń i spotkań informacyjnych mająca na celu zapoznanie

ich uczestników ze specyfikacją pracy w Holandii, holenderskim rynkiem pracy, przekazanie informacji na temat praw i obowiązków pracownika, możliwości interwencji w przypadku łamania praw pracowniczych czy zasad bezpiecznego poszukiwania pracy za granicą a także zagrożenia zjawiskiem handlu ludźmi.

W ramach podniesienia kwalifikacji przedstawicieli instytucji i organizacji, zaangażowanych w przeciwdziałanie handlowi ludźmi i wsparcie ofiar tego przestępstwa, wytypowano i zgłoszono sześciu pracowników socjalnych z województwa łódzkiego na „Szkolenie dla kadry pomocy społecznej w zakresie wsparcia ofiar handlu ludźmi” organizowane przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w drugiej połowie 2018 r.

- województwo małopolskie

Małopolski wojewódzki Zespół 19 kwietnia 2018 r. w Centrum Kultury i Sportu w Skawinie, we współpracy z Małopolskim Urzędem Wojewódzkim i Urzędem Miasta i Gminy Skawina zorganizował konferencję szkoleniową pn. „*Handel ludźmi – mit czy rzeczywistość?*”. Prelegentami podczas konferencji byli: Prezes La Strada Fundacji Przeciwno Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu oraz członkowie Wojewódzkiego Zespołu: przedstawiciel Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć w Krakowie, Prokuratury Okręgowej w Krakowie oraz ekspert ds. handlu ludźmi. W spotkaniu wzięło udział około 80 osób, byli to przedstawiciele: Komendy Wojewódzkiej Policji oraz Komend Miejskich z Krakowa, Tarnowa, Nowego Sącza i KPP w Krakowie, Straży Miejskiej (Kraków, Skawina), Straży Granicznej (Oddział Karpacki, Kraków-Balice), Centrum Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych "Parkowa", Ośrodka dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem w Krakowie, Miejskich Ośrodków Pomocy Społecznej w Krakowie, Skawinie, Liskach i Czernichowie, Ośrodków Interwencji Kryzysowej w Krakowie i Myślenicach, Inspekcji Pracy, Kuratorium Oświaty w Krakowie, Powiatowego Urzędu Pracy w Krakowie, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Skawinie oraz Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Skawinie.

Funkcjonariusze Staży Miejskiej Miasta Krakowa przeprowadzili zajęcia związane z handlem ludźmi i jego przeciwdziałaniem oraz odpowiedzialnością karną w dwóch szkołach średnich na terenie Miasta Krakowa, wśród 320 uczniów z 13 klas. Przeprowadzono również spotkanie z 30 seniorami na temat bezpieczeństwa w nawiązywaniu kontaktów.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa (OKiP) w Myślenicach w 2018 r. swoją działalność prowadził wokół diagnostyki ofiar handlu ludźmi, skupiając się na służbie zdrowia pracującej w Szpitalu Powiatowym, pacjentach tego szpitala, mogących być ofiarami handlu ludźmi oraz całej społeczności lokalnej. Myślenicki OKiP pracując w systemie całodobowym świadczył pomoc instytucjom zajmującym się przeciwdziałaniem handlu ludźmi oraz osobom będącym jego ofiarami. Przygotowano i przeprowadzono w partnerstwie ze środowiskiem akademickim konferencję pn. „*Wolność zrozumieć i doświadczyć*” dla służb zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w tym w problematykę przeciwdziałania handlu ludźmi. Wzięło w niej udział 50 osób.

- województwo mazowieckie

W województwie mazowieckim, 24 października 2018 r. pod patronatem Wojewody Mazowieckiego i Mazowieckiego Kuratora Oświaty odbyła się konferencja z Okazji Europejskiego Dnia przeciwko

Handlowi Ludźmi. Konferencja zorganizowana przez MZdsPHL skierowana była do jednostek oświatowych województwa mazowieckiego. Podczas konferencji przedstawiono następujące tematy: krajowe struktury powołane do walki z handlem ludźmi, specyfika regionu Mazowsza, przeciwdziałanie, rozpoznawanie, ujawnianie i ściganie zjawiska handlu ludźmi, aspekty prawne i kryminogenne handlu ludźmi i wsparcie im udzielane, ucieczki nastolatków, przyczyny, zagrożenia, profilaktyka, wyspecjalizowane narzędzia profilaktyki handlu ludźmi. Wśród prelegentów znaleźli się przedstawiciele Departamentu Analiz i Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Komendy Głównej Straży Granicznej.

Komenda Wojewódzka Policji w Radomiu, na terenie garnizonu mazowieckiego przeprowadziła 395 spotkań dla młodzieży szkolnej, w których uczestniczyło 32 788 osób.

W 2018 roku przeprowadzono spotkania z młodzieżą całościowo lub częściowo poświęcone tematowi zjawiska handlu ludźmi. W trakcie prelekcji omawiano sytuacje, w których człowiek mógł być narażony na wykorzystanie i zostać ofiarą handlu ludźmi podczas wyjazdów zagranicznych, wypoczynkowych i w życiu codziennym. Podczas spotkań przedstawiano prezentacje multimedialne oraz wykorzystywano ogólnodostępne materiały filmowe. Informowano o stronach internetowych www.helpline.org.pl i www.dyzurnet.pl oraz telefonie zaufania dla dzieci i młodzieży 116 111, a także 800 100 100 oraz fundacji „La Strada”.

Komenda Nadwiślańskiego Oddziału Straży Granicznej brała udział w kampanii informacyjnej o problematyce handlu ludźmi „Stop Niewolnictwu” pod patronatem Ambasady Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz Fundacji Armia Zbawienia. Kampania polegała na promocji budowania świadomości w sposobach działania sprawców handlu ludźmi poprzez emitowanie w środkach masowego przekazu spotów reklamowych.

W ramach Centrum Komunikacji Społecznej Urzędu m.st. Warszawy dofinansowało w trybie procedury mini-grantów w Centrum Wielokulturowym w Warszawie zadanie publiczne pod tytułem „Handel ludźmi jako doświadczenie migracyjne. Czytanie fragmentów spektaklu „Modern Slavery” realizowane przez Fundację Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada”.

Fundacja „La Strada” odbyła ponad 50 kontaktów medialnych w ciągu całego roku. Wypowiadała się na różne tematy związane z problemem handlu ludźmi. Wypowiedzi dotyczyły zarówno spraw aktualnych (rozprawa sądowa, rozbicie grupy przestępczej. Profilaktyka w okresie wakacyjnym) jak i bardziej ogólnych (rekrutacja kobiet do fikcyjnych małżeństw, rekrutacja bezdomnych itp.). La Strada brała udział w Akcji "Czerwony Autobus" w Radomiu, a także w przygotowaniu przedstawienia "Modern Slavery" przygotowanego przez Teatr Biennale Warszawa. Ponadto, odbyło się również spotkanie w klubie-kawiarence "Tygodnika Powszechnego" w Warszawie oraz akcja informacyjna i stoisko podczas "Slow Fashion" na Stadionie Narodowym.

W 2018 roku zorganizowano i przeprowadzono szkolenie (z udziałem Departamentu Analiz i Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji), operatorów Centrum Powiadamiania Ratownictwa infolinii 112. Przeszkolono 125 operatorów centrum w Radomiu i 58 operatorów centrum w Warszawie.

- województwo śląskie

Funkcjonariusze Śląskiego Oddziału Straży Granicznej w Raciborzu przy współpracy z Kuratorium Oświaty w Opolu przeprowadzili prelekcję dla 481 uczniów szkół średnich z województwa opolskiego. W trakcie spotkań z uczniami dystrybuowano materiały otrzymane z MSWiA i Fundacji „La strada” w postaci ulotek, broszur, plakatów, zakładki do książek oraz komiksów.

W dniach 14 – 15 maja oraz 17 – 18 września 2018 r., w ramach realizacji projektów EMPACT THB koordynowanych przez Europol, funkcjonariusze Śląskiego Oddziału Straży Granicznej w Raciborzu wspólnie z funkcjonariuszami Komend Wojewódzkich Policji w Opolu i Katowicach uczestniczyli w działaniach w ramach „*Joint Action Day*” w obszarze zwalczania handlu ludźmi i nielegalnej migracji. Działania ukierunkowane były na ujawnienie ofiar handlu ludźmi, w tym w szczególności małoletnich, a także zwalczanie zorganizowanej, nielegalnej migracji, w tym również dotyczącej dzieci podróżujących bez opieki.

W październiku 2018 r. ruszyła kampania „S.O.S. przeciw handlarzom i łowcom dusz”. Jest to kampania, która trwa przez cały rok. Powyższe przedsięwzięcie zostało zrealizowane przez Nadwiślański Oddział SG wspólnie z Komendą Stołeczną Policji, Okręgowym Inspektoratem Służby Więziennej w Warszawie, organizacją charytatywną Armia Zbawienia oraz Gazetą Codzienną Fakt pod honorowym patronatem Ambasady Wielkiej Brytanii w Polsce. W ramach zajęć z młodzieżą prezentowany był materiał wideo znajdujący się na kanale "You Tube", a uczestnicy prelekcji otrzymują stosowne ulotki informacyjne (dot. kampanii „S.O.S.).

W 2018 r. Komenda Wojewódzka Policji w Opolu przy współpracy z urzędami pracy, hufcami pracy, młodzieżowymi ośrodkami wychowawczymi, pedagogami, psychologami przeprowadziła 136 spotkań profilaktycznych dla 3091 osób z zakresu przeciwdziałania handlowi ludźmi. W zorganizowanych dla funkcjonariuszy policji (*prewencja*), 2 szkoleniach z zakresu metodyki prowadzenia zajęć z młodzieżą, w tym z zakresu handlu ludźmi uczestniczyło 152 policjantów.

W listopadzie 2018 r. w siedzibie Powiatowego Urzędu Pracy w Brzegu odbyło się spotkanie osób bezrobotnych i poszukujących pracy na temat zagrożeń bezpieczeństwa podczas poszukiwania pracy na polskim i zagranicznym rynku pracy, a także sposobu unikania zagrożeń. W spotkaniu uczestniczył Komendant Powiatowy Policji w Brzegu, który wraz z Dyrektorem Powiatowego Urzędu Pracy w Brzegu kwestie współpracy międzynarodowej w zakresie zwalczania przestępczości handlu ludźmi i pracy niewolniczej. W trakcie spotkania otwarto wystawę pt.: „*Oblicza handlu ludźmi*”.

W ramach działań edukacyjno – profilaktycznych mających na celu zwiększenie wiedzy i bezpieczeństwa osób bezrobotnych, poszukujących pracy otwarto w Centrum Informacji i Planowania Kariery WUP w Opolu wystawę pt.: „*Oblicza handlu ludźmi*”.

W 2018 r. do udziału w szkoleniu na temat wsparcia udzielanego ofiarom handlu ludźmi organizowanym przez Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2016 – 2018 skierowano 3 pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

Łącznie w ramach Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi przeszkolono 40 pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu województwa opolskiego.

Opracowano raport pn. *Podstawowe dane dot. zjawiska handlu ludźmi w woj. podkarpackim oraz dane ogólnopolskie*, na podstawie informacji pozyskanych od przedstawicieli jednostek, wchodzących w skład Wojewódzkiego Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi oraz danych dostępnych w dokumencie MSWiA pn. *Handel ludźmi w Polsce. Raport za 2017 r.* Jego głównym celem było określenie rzeczywistych kierunków działań oraz diagnoza zjawiska handlu ludźmi w aspekcie regionalnym.

- województwo podkarpackie

W województwie Podkarpackim w 2018 roku kontynuowano działania informacyjno – edukacyjne skierowane do ogółu społeczeństwa, poprzez dystrybucję materiałów m.in. plakatów (pn. *Dzieci nie są na sprzedaż, Ty – nie masz ceny, Jeśli jesteś ofiarą lub świadkiem handlu ludźmi - zgłoś się!, Pamiętaj! Możesz być jedyną osobą, która będzie miała kontakt z ofiarą handlu ludźmi*), materiałów informacyjnych (pn. *Lista organizacji udzielających pomocy ofiarom handlu ludźmi w krajach UE, Handel ludźmi – materiał edukacyjny, Nie daj się sprzedać! Pracuj bezpiecznie (Na co zwrócić uwagę odpowiadając na ofertę pracy za granicą?), Nie jesteś na sprzedaż, Prawa ofiar handlu ludźmi w Polsce* (w wersji polskiej, rosyjskiej, ukraińskiej i bułgarskiej), *Bezpieczna praca za granicą – poradnik dla wyjeżdżających*). Ww. materiały zostały zamieszczone w siedzibie Kuratorium Oświaty w Rzeszowie i Starostwa Powiatowego w Rzeszowie, oraz rozdysponowane w miejscach do tego przeznaczonych, w poszczególnych Wydziałach Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie (Wydział Polityki Społecznej, Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców) oraz w holu głównym tut. Urzędu. Ponadto plakaty odnoszące się do ww. tematyki zostały zamieszczone na tablicy informacyjnej/tablicy ogłoszeń Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie (hol główny, Wydział Polityki Społecznej, Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców) i Starostwa Powiatowego w Rzeszowie.

W 2018 roku kontynuowano prowadzenie na stronie internetowej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie serwisu informacyjnego poświęconego zjawisku handlu ludźmi oraz pracom Wojewódzkiego Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi – zakładka „Przeciwdziałanie Handlowi Ludźmi” (adres strony: <https://rzeszow.uw.gov.pl/phl/przeciwdzialanie-handlowi-ludźmi>), która zawiera informacje nt. zjawiska handlu ludźmi, działalności Wojewódzkiego Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, pierwszych kroków, które należy podjąć w sytuacji, kiedy jest się ofiarą handlu ludźmi, jednostek, w których można uzyskać pomoc, wraz z bazą kontaktową do służb i instytucji świadczących pomoc i wsparcie.

Komenda Wojewódzka Policji w Rzeszowie zorganizowała tematyczne zajęcia informacyjne, skierowane do młodzieży szkolonej: liczba zrealizowanych spotkań: 898 (w I półroczu 2018 r. – 425, w II półroczu 2018 r. - 473). Liczba uczestników spotkań: 34 304 (w I półroczu 2018 r. – 15 948, w II półroczu 2018 r. – 18 356).

Na terenie podległym Komendzie Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie realizowano zajęcia informacyjno - edukacyjne odnoszące się do tematu handlu ludźmi, adresowane do różnych grup społecznych i zawodowych. Poruszano podczas nich m.in. temat wykorzystywania seksualnego, pracę i usługi o charakterze przymusowym lub praktyki podobne do niewolnictwa.

Podczas organizowanych tzw. imprez środowiskowych, na wystawianych stoiskach prewencyjnych udostępniane są materiały informacyjno – edukacyjne dotyczące tematycznego zagadnienia.

Kuratorium Oświaty w Rzeszowie prowadziło działania prewencyjne o charakterze informacyjnym. Działania te miały na celu podniesienie świadomości związanej ze zjawiskiem handlu ludźmi wśród młodzieży szkół i placówek oświatowych na terenie woj. podkarpackiego. Czynności te sprowadzały się do realizacji w klasach gimnazjalnych i szkołach ponadpodstawowych w miesiącu maju i czerwcu, podczas godz. wychowawczych tematu handlu ludźmi. Ponadto na stronie internetowej Kuratorium Oświaty, w zakładce „dla dyrektorów i nauczycieli” rekomendowano materiały edukacyjne z portalu poświęconego tematyce handlu ludźmi. Realizowano we współpracy z funkcjonariuszami policji działania informacyjno – prewencyjne na terenie szkół (liczba spotkań: 898, liczba uczestników: 34 304), których celem było podnoszenie świadomości uczniów nt. problemu handlu ludźmi.

- województwo podlaskie

W 2018 roku w województwie podlaskim odbywały się szkolenia zewnętrzne z zakresu handlu ludźmi, m.in.: w kwietniu, odbyło się szkolenie w Liceum Ogólnokształcącym w Puńsku „Człowiek przedmiotem handlu ludźmi międzynarodowych grup przestępczych”.

W 2018 roku odbyło się 27 spotkań informacyjnych, w których uczestniczyło łącznie ok. 1017 osób. Były to działania informacyjne i prewencyjne popularyzujące tematykę bezpiecznych wyjazdów za granicę i handlu ludźmi. Komenda Miejska w Białymstoku w dniach 19-25 lutego 2018 roku, w ramach obchodów „Tygodnia Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przystępstwem”, zorganizowała punkt konsultacyjny dla osób pokrzywdzonych. Osoby, które były ofiarami przestępstw mogły uzyskać bezpłatne porady prawne. W zorganizowaną przez Ministerstwo Sprawiedliwości akcję włączyło się również szereg innych instytucji m.in. Prokuratura Generalna, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, Komenda Główna Policji, Krajowa Rada Kuratorów, Naczelna Rada Adwokacka czy Krajowa Rada Radców Prawnych. Celem prowadzonego od 2000 roku projektu jest zwrócenie szczególnej uwagi społeczeństwa oraz instytucji państwowych, samorządowych na potrzeby i prawa osób pokrzywdzonych przestępstwem, a także zapewnienie tym osobom dostępu do szeroko rozumianej pomocy. Ważne jest również uświadomienie osobom pokrzywdzonym, że mogą liczyć na wsparcie i pomoc nie tylko podczas siedmiu dni trwania akcji, ale również, na co dzień. Białostocka Policja, co roku aktywnie włącza się w akcję.

Kuratorium Oświaty w Białymstoku prowadziło działania w następujących obszarach takich jak upowszechnienie wiedzy nt. zjawiska handlu ludźmi wśród młodzieży szkolnej oraz ich rodziców oraz działania popularyzujące problematykę handlu ludźmi, skierowane do określonych grup społecznych i zawodowych (dyrektorzy, nauczyciele i pracownicy szkół/placówek).

Podczas spotkań z dyrektorami szkół i placówek propagowano kampanię informacyjną w ramach „Krajowego planu działań przeciwko handlowi ludźmi” koordynowanej przez Departament Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Na stronie internetowej urzędu zamieszczono apel Podlaskiego Kuratora Oświaty skierowany do dyrektorów szkół i placówek dotyczący przestępstwa handlu ludźmi, na które mogą być narażeni uczniowie gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych wyjeżdżający za granicę z zamiarem dłuższego pobytu, a także w celu podjęcia pracy. Zwrócono się z prośbą o zamieszczenie w szkołach i placówkach informacji o zagrożeniach handlu ludźmi oraz instytucjach udzielających

pomocy pokrzywdzonym. Wskazano potrzebę prowadzenia przedsięwzięć w powyższym zakresie w ramach działań wychowawczych z młodzieżą, w tym z wykorzystaniem materiałów dydaktycznych opracowanych przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę.

Włączając się w realizację działań prewencyjnych „Krajowego Planu Działania Przeciwko Handlowi Ludźmi” (pkt 1.2 Pokazy filmów nt. handlu ludźmi) Kuratorium Oświaty w Białymstoku dokonało rekrutacji uczniów na projekcję filmu „Urowadzona”, która odbyła się 16.10.2018 r. w Podlaskim Urzędzie Wojewódzkim w Białymstoku. W spotkaniu uczestniczyło 170 uczniów oraz 23 nauczycieli i pedagogów z 22 białostockich szkół ponadgimnazjalnych i podstawowych.

W dniu 27.02.2018 r. w siedzibie Urzędu Dozoru Technicznego w Białymstoku inspektorzy pracy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Białymstoku uczestniczyli w spotkaniu przedstawicieli firm budowlanych z przedstawicielami Państwowej Inspekcji Pracy oraz Urzędu Dozoru Technicznego. Przedmiotem seminarium były m.in. zagadnienia dotyczące legalności zatrudnienia, innej pracy zarobkowej oraz wykonywania pracy przez cudzoziemców w nawiązaniu do zmian przepisów prawa obowiązujących w tym zakresie.

W dniach 26-27.03.2018 r. udział inspektora pracy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Białymstoku w naradzie szkoleniowej, która odbyła się w Ośrodku Szkoleń Specjalistycznych Straży Granicznej w Lubaniu, przeznaczonej dla koordynatorów do spraw legalności zatrudnienia Straży Granicznej i Państwowej Inspekcji Pracy. W czasie spotkania omawiano m.in. efekty wspólnych działań dotyczących legalności zatrudnienia, innej pracy zarobkowej oraz wykonywania pracy przez cudzoziemców oraz wynikające z nich doświadczenia za okres 2015-2017, a także omawiano plany współpracy na lata kolejne.

- województwo pomorskie

W 2018 roku, w województwie pomorskim 10 lipca 2018 r. Wojewódzki Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi podjął inicjatywę dotyczącą organizacji audycji radiowej poświęconej tematyce handlu ludźmi i bezpiecznych wyjazdów do pracy za granicę. Uczestnikami audycji byli przedstawiciele Zespołu do Spraw Przeciwdziałania oraz zaproszeni goście.

17 września 2018 r. w Pomorskim Parku Naukowo-Technologicznym w Gdyni odbyło się III spotkanie Zespołu Interdyscyplinarnego z Gdyni. Prelekcję dotyczącą zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi wygłosił kpt. SG Robert Mroczek. Odbiorcami byli przedstawiciele: Sądu Rejonowego w Gdyni, Prokuratury Rejonowej w Gdyni, Rady Miasta Gdynia, Policji, Straży Miejskiej, Żandarmerii Wojskowej, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdyni, Urzędu Pracy, Urzędu Miasta, Oświaty, Ochrony Zdrowia, organizacji pozarządowych. W powyższym wydarzeniu uczestniczyło 50 osób.

21 września 2018 r. Zespół współorganizował z Polskim Oddziałem Armii Zbawienia konferencję pt. *„Współczesne niewolnictwo – o sposobach przeciwdziałania eksploatacji pracowników”* Patronat honorowy sprawował Burmistrz Miasta Malborka Pan Marek Charzewski. Prelegentami byli: członkowie Wojewódzkiego Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, przedstawiciele Armii Zbawienia, przedstawiciel Ambasady Brytyjskiej w Warszawie. Celem konferencji było dostarczenie wiedzy z zakresu podstawowych pojęć dotyczących handlu ludźmi i współczesnego niewolnictwa, uświadomienie realności zjawiska poprzez przedstawienie konkretnych doświadczeń z pracy poszczególnych służb/institucji, dostarczenie informacji o instytucjach zajmujących się tym tematem w regionie oraz o zakresie ich działań, wymiana kontaktów. Uczestnikami konferencji byli przedstawiciele służb i instytucji z województwa pomorskiego (i warmińsko-mazurskiego): urzędów pracy, ośrodków pomocy społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych (domy dziecka),

resocjalizacyjnych (MOW) i oświatowych, organizacji pozarządowych, placówek dla bezdomnych, straży granicznej, policji, jednostek penitencjarnych.

10 października 2018 r. członkowie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi brali udział w zorganizowanych przez Gdański Urząd Pracy targach pracy dla seniorów pod nazwą „Festiwal aktywności dla seniorów”. Powyższe odbywało się w Centrum Wystawienniczo Kongresowym AMBEREXPO w Gdańsku. Członkowie Zespołu na przedmiotowych targach prowadzili działalność informacyjną dotyczącą przeciwdziałania handlowi ludźmi, dystrybuowali materiały edukacyjne (komiksy, plakaty, ulotki).

16 listopada 2018r. przewodniczący Zespołu i jego zastępca podczas sympozjum naukowego „Oferta pracy czy handel ludźmi?”, który odbył się w Elblągu wygłosili referaty dotyczące treści związanych z handlem ludźmi i jego przeciwdziałaniem.

- województwo śląskie

W 2018 roku w województwie śląskim kontynuowano spotkania przedstawicieli Policji holenderskiej z młodzieżą i bezrobotnymi (24 i 25 września 2018 r.) w ramach projektu „Twoje bezpieczeństwo – nasza sprawa, praca w Holandii” (Wydział Prewencji, Wydział Kryminalny Komendy Wojewódzkiej Policji w Katowicach).

Wydział Prewencji KWP w Katowicach, we wrześniu, wziął udział w spotkaniu z grupą pięćdziesięciu zagranicznych studentów zorganizowanym przez Uniwersytet Śląski 27 września 2018 r., w trakcie którego poruszono zagadnienia dotyczące bezpiecznego pobytu na terenie Polski w tym kwestie bezpośrednio związane z problematyką handlu ludźmi.

Ponadto, Komenda Miejska Policji w Katowicach zrealizowała happening pn.: „Mamo, Tato NIE ZGUB MNIE!”, który miał miejsce 27 sierpnia 2018 r. w Parku Wodnym 3 Stawów w Katowicach oraz 7 sierpnia 2018 r. przy stawie Morwa w Katowicach. W ramach happeningu zostały przeprowadzone rozmowy edukacyjno-profilaktyczne z rodzicami oraz ich dziećmi, jak zachować się podczas zgubienia, jak być asertywnym wobec osób nieznanym. Przewiduje się realizację cyklu szkoleń dla nauczycieli (Wydział Prewencji KWP w Katowicach, KMP w Katowicach).

Realizowano kolejną edycję akcji profilaktycznej: „Bezpieczne Wakacje Młodych Gliwiczan”, podczas której informowano o problematyce handlu ludźmi w kontekście wykorzystywania dzieci i młodzieży do żebractwa i prostytucji (Wydział Prewencji KMP w Gliwicach);

Śląska SG brała udział w konferencji pt. „Ciemna liczba przestępstw – stare typy przestępstw, nowe możliwości wykrywania” zorganizowanej przez SWPS w Katowicach. Łącznie w konferencji wzięło udział ok 200 osób.

Przeprowadzono w ramach kampanii informacyjnej „Pracuj legalnie!” 4 szkolenia dla pracodawców. Łącznie w przedsięwzięciu wzięło udział 79 podmiotów (Okręgowy Inspektorat Pracy).

Kontynuowano projekt „Bezpieczna praca za granicą” w partnerstwie z Agencją Pracy Tymczasowej ATERIMA z Krakowa (Stowarzyszenie Po-MOC).

Przeprowadzono w szkołach na terenie wszystkich Delegatur Śląskiego Kuratorium Oświaty przed wakacjami letnimi kampanii informacyjnej nt. zagrożenia handlem ludźmi.

Dystrybuowano poradnik opracowany przez Zespół pn. Zasady udzielania pomocy ofiarom handlu ludźmi na terytorium Rzeczypospolitej Polski oraz obywatelom RP poza granicami kraju.

Stowarzyszenie PoMOC, w 2018 roku przeprowadziło szkolenia, wykłady oraz prelekcje, w których udział wzięło ok. 3000 osób.

Wydział Prewencji KWP w Katowicach przeprowadził dziesięć konferencji szkoleniowych i dwa warsztaty w ramach kampanii pt. „Moje Bezpieczne(?) Dziecko”. Celem ww. działań było podniesienie poziomu bezpieczeństwa dzieci w kontakcie z osobą dorosłą, ochrona przed zagrożeniami na tle seksualnym, pornografia dziecięca, porwania i handel ludźmi – przeszkolono 682 osoby.

Funkcjonariusze Śląskiego Oddziału Straży Granicznej (ŚLOSZ) brali udział w szkoleniu zorganizowanym przez Agencję Unii Europejskiej ds. Szkoleń w Zakresie Egzekwowania Prawa (CEPOL). Szkolenie odbywało się w Budapeszcie od 17 do 19 września 2018 r., poświęcone było problematyce zwalczania przestępczości handlu ludźmi z obszaru wyzysku do pracy przymusowej „THB Labour Exploitation” (Śląski Oddział Straży Granicznej).

Śląski Oddział Straży Granicznej oraz Komendy Wojewódzkiej Policji w Katowicach uczestniczyli w realizacji projektu EMPACT THB koordynowanego przez Europol. Działania w ramach „Joint Action Day” w obszarze zwalczania handlu ludźmi i nielegalnej migracji. Projekt ukierunkowany na ujawnienie ofiar handlu ludźmi, w tym w szczególności małoletnich, a także zwalczanie zorganizowanej, nielegalnej migracji.

- województwo świętokrzyskie

W 2018 roku, w województwie świętokrzyskim kontynuowano prowadzenie zakładki tematycznej Przeciwdziałanie Handlowi Ludźmi na stronie Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego <http://www.kielce.uw.gov.pl/pl/urząd/polityka-spoeczna/przeciwdzialanie-handlo/10813,Przeciwdzialanie-handlowi-ludzmi.html>.

Kontynuowano wykłady na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego z zakresu interwencji kryzysowej obejmującej również postępowanie w przypadku ofiar handlu ludźmi.

W 2018 roku kontynuowano inicjatywę, jaką jest dyżur EURES w powiatowych urzędach pracy województwa świętokrzyskiego oraz w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Kielcach i na Politechnice Świętokrzyskiej. Osoby zainteresowane mogły skorzystać z bezpośrednich indywidualnych konsultacji z doradcą EURES, zapoznać się z ofertami pracy w krajach UE/EOG oraz informacjami nt. przygotowania się do wyjazdu do pracy za granicą. W ramach działań informacyjnych przeprowadzono również spotkania dla młodzieży odwiedzającej Regionalne Targi Pracy (organizowane przez WUP we współpracy z poszczególnymi powiatowymi urzędami pracy). W trakcie spotkań udzielano informacji z zakresu podejmowania pracy za granicą, bezpiecznych wyjazdów do pracy za granicą (m.in. film „Kiedy wymarzona praca przeradza się w koszmar”), zjawiska handlu ludźmi. Łącznie w 2018 roku przeprowadzono na terenie województwa świętokrzyskiego 24 spotkania grupowe, w których uczestniczyły łącznie 272 osoby (osoby bezrobotne, poszukujące pracy, młodzież, studenci). Przedstawiciel Wojewódzkiego Urzędu Pracy wziął udział w spotkaniu dot. regionalnego konkursu Państwowej Inspekcji Pracy „Poznaj swoje prawa w pracy”. Podczas spotkania zostały przedstawione zagadnienia dot. bezpiecznych wyjazdów do pracy w ramach prezentacji „Wyjazd do pracy za granicą

– co musisz wiedzieć!”. WUP we współpracy z Miejskim i Powiatowym Urzędem Pracy w Kielcach zorganizował XV Internetową Giełdę Pracy. W trakcie jej trwania odwiedzający mogli zapoznać się m.in. z informacjami o handlu ludźmi oraz o bezpiecznych wyjazdach do pracy za granicą. Dodatkowo przygotowany został krótki film edukacyjny o tym jak przygotować się do wyjazdu do pracy za granicą. Film został zamieszczony w serwisie YouTube i na stronie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach.

- województwo warmińsko-mazurskie

Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie w dniu 12 marca 2018 r. w Hali Widowiskowo – Sportowej w Szczytnie z okazji Dnia Kobiet zorganizowała szkolenie z samoobrony. Funkcjonariusze, instruktorzy taktyk i technik interwencji przeprowadzili kurs, w którym wzięły udział kobiety z powiatu szczywieńskiego. Podczas jego trwania zaprezentowano i przećwiczone podstawowe techniki samoobrony. Dodatkowo policjanci omówili potencjalne zagrożenia w stosunku do kobiet, występujące czynniki kryminogenne, a także podstawowe zachowania wobec napastnika. Przedstawiono również problematykę związaną z handlem ludźmi, głównie handlu kobietami. W spotkaniu uczestniczyło 25 kobiet.

Funkcjonariusze Warmińsko–Mazurskiego Oddziału Staży Granicznej w Kętrzynie dwunastokrotnie podejmowali inicjatywę skierowaną do ogółu społeczeństwa promującą problematykę handlu ludźmi w formie spotkań, szkoleń z pracownikami administracji publicznej, rodzicami oraz społecznością zamieszkującą tereny przygraniczne. Łącznie w przedsięwzięciu wzięło udział ponad 1100 osób.

Zorganizowano szkolenie pracownikom MOPS w Ełku, spotkanie z rodzicami uczniów klas maturalnych Liceum Ogólnokształcącego w Górowie Iławeckim; spotkanie ze studentami z PWSZ w Suwałkach, gdzie przeprowadzono pogadankę na temat przeciwdziałania i zwalczania przestępstw handlu ludźmi. Ponadto funkcjonariusze SG zorganizowali spotkanie z mieszkańcami sołectwa Wodukajmy powiat Bartoszycki, gdzie uczestnikom przekazano materiały informacyjne (ulotki z projektu „Bezpieczna Europa” - walka z przestępczością transgraniczną na wschodniej granicy Unii Europejskiej) dotyczące handlu ludźmi oraz zaprezentowano materiał edukacyjny w postaci filmów zrealizowanych przez MSWiA. Podczas spotkania do realizacji zajęć wykorzystano plakaty poruszające tematykę handlu ludźmi. W analizowanym okresie również przeprowadzono szkolenie profilaktyczne dotyczące tematyki handlu ludźmi w Powiatowym Centrum Edukacyjnym w Kętrzynie (liceum dla dorosłych). Funkcjonariusze W-MOSG odbyli także spotkanie z Radą Gminy Dubeninki, na którym poruszono problematykę dotyczącą przestępczego procederu jakim jest handel ludźmi.

W ramach „Festynów Rodzinnych” funkcjonariusze Straży Granicznej przekazywali informacje w zakresie zagrożeń wynikających ze zjawiska handlu ludźmi, grup ryzyka, a w szczególności podejmowano działania profilaktyczne. Uczestnikom przekazano materiały informacyjne zawierające materiały o treściach związanych z handlem ludźmi – komiksy „Nie jesteś na sprzedaż”, ulotki z projektu „Bezpieczna Europa – walka z przestępczością transgraniczną i zorganizowaną na wschodniej granicy Unii Europejskiej”, kartki pocztowe „Zanim wyjedziesz na dłużej”, plakaty rozwieszono w Urzędzie Gminy, Domu Kultury, GOPS, Ośrodku Zdrowia i w Szkołach.

Przeprowadzono kampanię informacyjną polegającą na przekazaniu ulotek dotyczących zwalczania handlu ludźmi. Kampanią objęto Zespół Szkół Budowlanych w Braniewie, Liceum Ogólnokształcące w Braniewie, Zespół Szkół Zawodowych w Braniewie, Powiatowy Urząd Pracy w Braniewie oraz Urząd Miasta Braniewa.

Ponadto w ramach realizacji projektu „Bezpieczne Mazury” w „Expo Mazury” zorganizowano spotkania dla około 400 uczniów szkół podstawowych i gimnazjów. W trakcie spotkań przybliżono problematykę potencjalnych zagrożeń oraz skalę procederu handlu ludźmi przy wykorzystaniu dostępnych materiałów informatycznych.

Ponadto, odbyła się również kampania informacyjna, zrealizowana we współpracy z kuratorską służbą sądową w Olsztynie, skierowana do kuratorów zawodowych i osób objętych działaniami sądu (dozory kuratora) planującymi wyjazd do pracy za granicę, a także młodzieży skierowanej przez sąd do Ośrodków Kuratorskich. W trakcie kampanii prowadzono bieżące rozmowy, przekazywano istotne informacje, broszury i ulotki.

- województwo wielkopolskie

W dniach 10 – 11 kwietnia 2018 r. Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada” zorganizowała międzynarodowe seminarium w ramach projektu „Rights at Work” (RAW), którego Polska jest krajem partnerskim. Głównym celem projektu RAW jest propagowanie podstawowych praw pracowniczych Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz podejmowanie inicjatyw na rzecz zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczanie zjawisk niewolniczych wśród pracowników migracyjnych. Podczas seminarium trenerzy holenderscy zaangażowani w „National Referral Mechanism” omówili doświadczenia w pracy z imigrantami ze szczególnym uwzględnieniem ofiar handlu ludźmi i pracy przymusowej. Przedstawiciele Ambasady Wielkiej Brytanii w Polsce przekazali informacje na temat działań, które prowadzone są na rzecz powrotu polskich ofiar handlu ludźmi z Wysp Brytyjskich do Polski oraz na temat kampanii prewencyjnych organizowanych na terenie naszego kraju. Koordynatorzy wojewódzkich zespołów do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi, przedstawili sytuację dotyczącą możliwości pomocy/wsparcia dla imigrantów w poszczególnych województwach. Odbył się także warsztat obejmujący problematykę przeciwdziałania podatności migrantów na wykorzystanie. Z udziałem Przedstawicieli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji omówione zostały perspektywy na przyszłość odnoszące się do Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2019 – 2021.

25 kwietnia oraz 3 października 2018 r. odbył się cykl szkoleń dla ekspertów pn. „Holenderski rynek pracy – warunki pracy i zagrożenia”. Organizatorami szkoleń byli: Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu oraz Ambasada Królestwa Niderlandów w Warszawie we współpracy z Fundacją Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada”. W szkoleniu uczestniczyli członkowie Wojewódzkiego Zespołu do spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, pracownicy powiatowych urzędów pracy i ochotniczych hufców pracy. Omówione zostały zagadnienia związane z migracją zarobkową Polaków, które obrazował dokument pt. „Dziewczyny z rzeźni”. Przedstawiono informacje dotyczące warunków pobytu, pracy oraz form zatrudnienia w Holandii – jednego z krajów, do którego Polacy wyjeżdżają w celach zarobkowych. Podane zostały informacje o możliwościach interwencji w przypadkach łamania praw pracowniczych. Uczestnicy szkoleń mieli możliwość udziału w warsztacie poruszającym problematykę pracy legalnej i pracy nielegalnej. Szkolenia połączone były z prezentacją wystawy mobilnej „Oblicza handlu ludźmi”.

W 2018 roku, wojewódzki Zespół nawiązał współpracę z Fundacją Centrum Badań Migracyjnych realizującą projekt: Migrant Info Point (MIP), który jest miejscem stworzonym w celu pomagania cudzoziemcom przyjeżdżającym do Wielkopolski, nie znającym języka i polskiego prawa. W MIP cudzoziemcy uzyskiwali informacje i wsparcie związane z legalizacją pobytu, pracy oraz spraw związanych z życiem codziennym.

W czerwcu 2018 r. w siedzibie Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu odbyło się szkolenie dedykowane pracownikom socjalnym działającym na terenie całego województwa. Prelegentką, poza Członkami naszego Zespołu, była Przedstawicielka Fundacji „La Strada”. Zależało nam na tym, żeby w okresie przedwakacyjnym, gdy najwięcej osób planuje zagraniczne wyjazdy, położyć akcent na bezpieczne zachowania za granicą, aby nie stać się współczesnym niewolnikiem. Tematyka szkolenia obejmowała zagadnienia związane z różnymi formami współczesnego niewolnictwa i konsekwencjami migracji zarobkowej dla funkcjonowania rodzin pozostających w kraju. Szkolenie miało na celu wyposażenie pracowników socjalnych w wiedzę niezbędną do prowadzenia pracy w środowisku lokalnym, nt. jak chronić się przed zagrożeniami by nie stać się ofiarą handlu ludźmi oraz jak wspierać członków rodzin migracyjnych.

W 2018 roku została nawiązana współpraca z Uniwersytetem Artystycznym w Poznaniu, który współorganizował interaktywną formę obchodów Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu. W ramach obchodów tego Dnia, w Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu odbyło się spotkanie adresowane do młodzieży i pedagogów. Jak co roku, do udziału w tym wydarzeniu zaproszeni zostali eksperci z dziedzin dotyczących przeciwdziałania różnorodnym formom współczesnego niewolnictwa, którzy podzielili się swoją wiedzą i doświadczeniem. W spotkaniu uczestniczył Przedstawiciel Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, oraz specjaliści z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu, Fundacji Centrum Badań Migracyjnych - Migrant Info Point, Policji oraz członkowie Wojewódzkiego Zespołu do spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi.

Podczas spotkania zaprezentowana została gra planszowa mająca na celu poszerzenie wiedzy młodzieży na temat przeciwstawiania się różnym formom werbowania ofiar przestępstwa handlu ludźmi. Uczestnicy spotkania mieli możliwość wzięcia udziału w warsztatach plastycznych, których efektem końcowym był wykonany przez młodzież baner z napisem „Bądź czujny”. Autorami gry i animatorami zajęć byli absolwenci i studenci Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu.

Warsztaty zakończyła projekcja filmu „Urowadzona”, który pokazał mechanizmy werbowania ofiar handlu ludźmi. Wydarzeniu towarzyszyła prezentacja wystawy mobilnej „Oblicza handlu ludźmi”.

- województwo zachodniopomorskie

W dniu 20 marca 2018 r. odbyła się konferencja Zachodniopomorskiego Kuratora Oświaty nt. wzmacniania wychowawczej roli szkoły w kontekście bezpieczeństwa dzieci i młodzieży dla dyrektorów szkół i placówek oświatowych województwa zachodniopomorskiego. Podczas konferencji zostały rozpropagowane komiksy o tematyce przeciwdziałania handlowi ludźmi przekazane przez MSWiA w Warszawie.

W województwie zachodniopomorskim w 2018 roku oddelegowano na szkolenia w zakresie wsparcia ofiar handlu ludźmi pracowników kadry pomocy społecznej województwa zachodniopomorskiego.

W dniu 5 kwietnia 2018 r. pracownicy Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie wzięli udział w szkoleniu dla ekspertów pn. „Holenderski rynek pracy – warunki pracy i zagrożenia”, które zorganizowane zostało przez Ambasadę Królestwa Niderlandów w Warszawie we współpracy z Fundacją Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada” oraz Wojewódzkim Urzędem Pracy w Szczecinie.

Ponadto, na stronie internetowej ZUW w Szczecinie, została utworzona zakładka tematyczna, obejmująca podstawowe informacje mające na celu wskazanie potencjalnej ofierze handlu ludźmi, jak zidentyfikować zagrożenie tym procederem oraz przede wszystkim – w jaki sposób szukać pomocy.

Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie w 2018 r. realizował zajęcia edukacyjne z młodzieżą w ramach współpracy z Politechniką Koszalińską, Uniwersytetem Jagiellońskim oraz ze szkołami, których patron lub oferta edukacyjna związana jest z działalnością lub historią Straży Granicznej.

Do działań tych należały, zajęcia edukacyjne dla uczniów liceum ogólnokształcącego służb mundurowo-administracyjnych Michalickiego Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Miejscu Piastowym, zajęcia edukacyjne dla uczniów klasy mundurowej o profilu „Szkolenie Policyjne i Bezpieczeństwo Wewnętrzne” Zespołu Szkół Rolniczego Centrum Kształcenia Ustawicznego w Wojsławicach, zajęcia edukacyjne dla uczniów liceum ogólnokształcącego Zespołu Szkół im. Romualda Traugutta Nr 9 w Koszalinie, wykłady gościnne dotyczące procesu identyfikacji cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie dla studentów i badaczy migracyjnych krakowskiego środowiska akademickiego, wykład dla słuchaczy i kadry COSSG z okazji jest Europejskiego Dnia przeciwko Handlowi Ludźmi, wykład nt. „Identyfikacja ofiar handlu ludźmi” dla studentów Instytutu Wzornictwa Politechniki Koszalińskiej, a także wykład pt.: „Handel ludźmi jako współczesne niewolnictwo” w ramach XVIII edycji Festiwalu nauki na Politechnice Koszalińskiej.

- Fundacja You Can Free Us Polska

You Can Free Us Polska w 2018 roku przeprowadziła szkolenie i warsztaty w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi dla młodzieży z młodzieżowego Klubu ZAMIAST w Warszawie oraz w Schronisku dla Nieletnich i Zakładzie Poprawczym, zorganizowała happening na Warszawskiej starówce podnoszący świadomość w zakresie występowania zjawiska handlu ludźmi, rozkolportowała ulotki o treści podnoszące świadomość o występowaniu zjawisku handlu ludźmi, brała udział w projekcie Libertas - szkolenie i warsztaty przeciwdziałania handlowi ludźmi dla grupy osadzonych kobiet realizowane w jednostkach penitencjarnych Aresztu Śledczego Warszawa Grochów, ZK nr 1 w Grudziądzu, Zakładzie Karnym w Lublińcu. Przeprowadzono również badania etnograficzne pod kątem jak komunikować się z grupą żeby grupa rozumiała przekazywane treści oraz co komunikować grupie osadzonych kobiet żeby nie wracały bądź nie wchodziły w sex biznes.

Ponadto, Fundacja w okresie od czerwca 2016 roku do lutego 2018 roku prowadziła w Łodzi dom dla ofiar handlu ludźmi. Pomoc ta polegała na długotrwałym wsparciu i pomocy, zaczynając od podstawowych spraw społecznych do specjalistycznej terapii wraz z niezbędnym leczeniem. Ofiary przebywały pod opieką fundacji w okresach od dwóch tygodni do roku. Fundacja objęła kompleksowym wsparciem przez cały czas funkcjonowania domu schronienia 9 osób.

- Caritas

Caritas Archidiecezji warszawskiej w 2018 roku realizował działania związane z programem przeciwdziałania handlowi ludźmi w tak zwanej misji Małgorzata która w tym zakresie prowadziła następujące czynności zajęcia profilaktyczne dotyczące przeciwdziałania handlowi ludźmi dla

młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Odbywały się spotkania z młodzieżą w grupach istniejących przy parafiach oraz w ramach rekolekcji szkolnych spotkania z rodzicami uświadamiające zagrożenia wynikające z procederu handlu ludźmi streetworking w Warszawie. Ponadto, osoby zaangażowany w misje Małgorzata uczestniczyły w szkoleniach organizowanych przez sieć Bakhita, konferencjach, seminariach naukowych oraz spotkaniach Międzyresortowego zespołu ds. zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi ludźmi.

I.2 Pokazy filmów nt. handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z organizacjami pozarządowymi i wojewódzkimi zespołami ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi.

Termin: 2016–2018 zależnie od możliwości.

Miernik: liczba wyświetleń filmu/filmów + liczba widzów.

Departament Analiz i Polityki Migracyjnej MSWiA dokonał w grudniu 2017r. zakupu licencji na pokaz dwóch filmów o tematyce handlu ludźmi:

- „Zniewolony. 12 Years a Slave” z 2013 r. w reżyserii Steve'a McQueena, link:
<http://www.filmweb.pl/film/Zniewolony.+12+Years+a+Slave-2013-632419/descs>

- „Urowadzona” z 2008 r. w reżyserii Pierre'a Morela, link:
<http://www.filmweb.pl/film/Urowadzona-2008-401089>

Powyższe filmy zostały wyświetlone na różnego rodzaju wydarzeniach towarzyszących działaniom prewencyjnym oraz informacyjnym w ramach działań wojewódzkich Zespołów np.:

- W województwie małopolskim w dniu 25 października 2018 r. w siedzibie TCF HUB Centrum Sportu i Integracji Kulturalnej Cudzoziemców odbył się pokaz filmów o tematyce handlu ludźmi pn. „Zniewolony” oraz „Urowadzona”. Filmy przekazane zostały do Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego przez Departament Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Projekcję poprzedziło wystąpienie członka Wojewódzkiego Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlu Ludźmi, który wprowadził uczestników w niniejszą tematykę. W spotkaniu wzięli udział Pan Tomasz Żybula – prezes TCF HUB Centrum Sportu i Integracji Kulturalnej Cudzoziemców, Konsul Honorowa Mongolii i prezes Centrum Kultury Mongolii w Krakowie po stronie mongolskiej Tsakhir Urtnasan, studenci z Mongolii uczący się w Krakowie oraz obywatele Ukrainy pracujący i studiujący w Krakowie. W spotkaniu uczestniczyło około 50 osób.
- W województwie pomorskim, 12 czerwca 2018 r. w Pomorskim Parku Naukowo Technologicznym w Gdyni odbył się pokaz filmu „Urowadzona”. Po jego emisji odbył się panel dyskusyjny, w trakcie którego poruszano problematykę zjawiska handlu ludźmi oraz omawiano sposoby postępowania w przypadku wystąpienia zagrożeń z tym związanych.

Ponadto emisja filmu połączona była z rozstrzygnięciem konkursu plastycznego „STOP HANDLOWI LUDŹMI”. Konkurs miał na celu popularyzację wśród młodzieży wiedzy z obszaru handlu ludźmi, kształtowanie świadomości związanej z niebezpieczeństwami i zagrożeniami związanymi z turystyką krajową oraz wyjazdami za granicę, jak również aktywizowanie

młodzieży do utrwalania i pogłębiania wiedzy w tym temacie. W pokazie uczestniczyło 150 uczniów szkół ponadpodstawowych.

18 października 2018 r. w Kinie *Rejs* w Słupsku – w związku z obchodami Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi – odbyło się spotkanie z młodzieżą szkół średnich (I, II i V LO ze Słupska). Program obejmował prezentację filmu „Zniewolony”. Po emisji filmu odbył się panel dyskusyjny, w trakcie którego poruszano problematykę zjawiska handlu ludźmi oraz omawiano sposoby postępowania w przypadku wystąpienia zagrożeń z tym związanych. Głównym celem spotkania było zwiększenie świadomości w tym temacie.

- W Świętokrzyskim Urzędzie Wojewódzkim udostępnił powiatowi jędrzejowskiemu filmy CD z filmami „Zniewolony. 12 Years a Slave” r. oraz „Urowadzona”. Jednorazowa projekcja filmów miała miejsce w trakcie w/w kampanii w październiku 2018r. w Centrum Kultury w Jędrzejowie. Odbiorcami pokazów była młodzież ze szkół ponadpodstawowych z terenu Miasta i Gminy Jędrzejów.
- W województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r. roku zrealizowano dwie projekcje filmów dot. handlu ludźmi w województwie warmińsko-mazurskim, przekazanych przez MSWiA. Projekcja filmu „Zniewolony” odbyła się w Kinie „Gwiazda” w Kętrzynie, zaś projekcja filmu „Urowadzona” odbyła się w sali Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

Ponadto, w Warmińsko-Mazurskim Oddziale Straży Granicznej w Kętrzynie podczas licznych szkoleń oraz spotkań informacyjnych posiłowano się filmami szkoleniowymi zrealizowanymi przez MSWiA odtwarzanych z płyty CD pt. „MSW – Handel Ludźmi” oraz ogólnie dostępnych spotów/filmów na stronach internetowych- np. FLS, YT, tj. „Uważaj co udostępniasz w sieci”, „MSW – Handel ludźmi”, „Two Little Girls”, „Uchodźcy ofiarami handlarzy ludzkimi organami”, „Historia Piotrka”, „Zobacz zanim wyjedziesz”, „Paulina”, „Spot świąteczny”, „Historia Kuby 2”, „Handel” oraz „Zniewolony”.

Oprócz Straży Granicznej, Kurator Okręgowy Sądu Okręgowego w Olsztynie zorganizował projekcje filmów skierowanych do młodzieży uczęszczającej do ośrodków kuratorskich - filmy edukacyjne z cyklu „ Nie zamykaj oczu” : „W objęciach sekty”, „Cyberprzemoc”, „Zagrożeni pornografią”, „Asertywność” Wydawnictwo Projekt – Kom., oraz „Handel ludźmi”.

I.3 Przygotowanie i prezentacja mobilnej wystawy, poświęconej problematyce handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z wojewódzkimi zespołami ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi.

Termin: 2016–2018.

Miernik: ilość/czas prezentacji.

W roku 2018 roku, tak jak i w latach poprzednich, była prezentowana była wystawa mobilna „Oblicza handlu ludźmi” (8 zestawów), poruszająca tematykę handlu ludźmi do pracy przymusowej. Prezentowane materiały dostępne były w trzech wersjach językowych: polskiej, angielskiej oraz rosyjskiej. Wystawa składa się z 6 plansz, na których zaprezentowano ogólne informacje czym jest

handel ludźmi, gdzie szukać pomocy, a także przedstawiono przykłady form wykorzystania, m.in. pracę przymusową, wykorzystanie seksualne, zmuszanie do kradzieży.

Wystawa, poza siedzibą Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, była prezentowana we wszystkich województwach przy okazji różnych wydarzeń promujących problematykę handlu ludźmi, np.:

- Województwo kujawsko-pomorskie

W województwie kujawsko-pomorskim była prezentowana wystawa mobilna w Delegaturze Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu, mając na uwadze klientów Wydziału Koordynacji Świadczeń, Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców oraz Wydziału Polityki Społecznej, a także pracowników ww. Urzędu oraz pracowników i klientów innych, licznie zlokalizowanych w siedzibie ww. Delegatury, instytucji.

Podejmowane były kilkakrotne próby ekspozycji wystawy w Porcie Lotniczym w Bydgoszczy, niestety wyrażono zgodę jedynie na odpłatne zajęcie niezbędnej powierzchni w hali przylotów i odlotów.

Równoległe z eksponowaniem wystawy, celem zainteresowania szerzej rzeszy mieszkańców województwa, informacja o tym fakcie, była upowszechniana wśród lokalnych mediów i na stronie internetowej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy.

- Województwo lubelskie

W województwie lubelskim od lutego do maja, wystawa była prezentowana w Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Zamościu.

Od czerwca 2018 r. do września 2018 r. w Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim w Lublinie prezentowana była wystawa mobilna poświęcona problematyce handlu ludźmi. Wystawa usytuowana była w ciągu komunikacyjnym prowadzącym do pomieszczeń biurowych, w których załatwiane były sprawy związane z legalizacją pobytu cudzoziemców na terenie RP oraz udzielaniem zezwoleń na pracę cudzoziemców. Biorąc pod uwagę liczbę osób obsługiwanych przez Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców oraz samo usytuowanie wystawy, można przyjąć, że codziennie obejrzało ją około 300 osób (w tym ok. 150 cudzoziemców, głównie narodowości ukraińskiej).

- Województwo małopolskie

Z inicjatywy Krakowskiego Forum Organizacji Społecznych KraFOS, w szkołach średnich na terenie powiatu myślenickiego oraz w siedzibie realizacji projektu Centrum Obywatelskiego w Krakowie, prezentowana była wystawa mobilna w zakresie przeciwdziałania handlu ludźmi.

- Województwo mazowieckie

W województwie mazowieckim od stycznia do maja 2018 r. była prezentowana wystawa w siedzibie delegatury Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Radomiu. W tym czasie wystawę odwiedzali klienci Urzędu Miejskiego w Radomiu i Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego. Od czerwca do października 2018 r. wystawa prezentowana była w siedzibie delegatury Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Płocku. W tym czasie wystawę odwiedzali klienci instytucji zlokalizowanych w budynku będącym siedzibą delegatury. Ponadto, wystawa była również prezentowana w siedzibie Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie. Była elementem towarzyszącym Konferencji

z okazji Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi, oraz w Wydziale Spraw Cudzoziemców Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego. W tym czasie Wydział odwiedzali klienci w większości cudzoziemcy, którzy przyjechali do Polski w celu podjęcia pracy.

- Województwo opolskie

Wystawa mobilna była prezentowana w urzędach pracy województwa opolskiego.

- Województwo podlaskie

W 2018 roku, wystawa mobilna była prezentowana przez Krajową Administrację Skarbową w Oddziale Celnym Portu Lotniczego Rzeszów (w części ogólnodostępnej terminala pasażerskiego).

- Województwo pomorskie

W województwie pomorskim, w kwietniu, w hali dworca PKP w Sopocie prezentowana była wystawa mobilna przekazana przez MSWiA pt. „Oblicza Handlu Ludźmi” Celem wystawy było podniesienie świadomości na temat zjawiska handlu ludźmi wśród mieszkańców województwa pomorskiego oraz pracujących w Polsce cudzoziemców. Ponadto, wystawa była prezentowana także w Słupsku oraz w powiecie puckim.

- Województwo świętokrzyskie

Wystawa od lipca 2018 roku do listopada 2018 roku była dostępna w Centrum Kultury w Jędrzejowie.

- Województwo warmińsko-mazurskie

W województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r. miały miejsce trzy prezentacje wystawy mobilnej dot. handlu ludźmi przygotowanej w ramach projektu pn. „Poprawa zdolności Polski do walki z handlem ludźmi”, realizowanego przez Departament Analiz i Polityki Migracyjnej MSWiA, tj. na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie, w Kętrzynie w Warmińsko-Mazurskim Oddziale Straży Granicznej oraz w Warmińsko-Mazurskim Urzędzie Wojewódzkim w Olsztynie.

- Województwo wielkopolskie

W 2018 r. roku prezentacja wystawy połączona była ze spotkaniami na temat przeciwdziałania zagrożeniom związanym z przestępstwem handlu ludźmi, które odbyły się [m.in.](#) w Wyższej Szkole Pedagogiki i Administracji w Nowym Tomyszu, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wielkopolskim, Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Poznaniu oraz Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu.

- Województwo zachodniopomorskie

W 2018 roku, wystawa mobilna została wypożyczona do prezentacji Portowi Lotniczemu Szczecin – Goleniów.

I.4 Kampania informacyjna dotycząca handlu ludźmi do pracy przymusowej, skierowana do obywateli polskich wyjeżdżających do pracy za granicę.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z wojewódzkimi zespołami ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi.

Termin: 2016–2018.

Miernik: nakład broszur/innych materiałów + % dystrybucji.

Projekty, spotkania i konferencje realizowane w województwach:

- województwo kujawsko-pomorskie

W województwie kujawsko-pomorskim, członkowie Zespołu (reprezentujący Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu) prowadzili spotkania grupowe z młodzieżą nt. pracy za granicą i bezpiecznych wyjazdów (spotkanie z młodzieżą szkół średnich w Świeciu, organizowane przez Powiatową Bibliotekę Publiczną, porady osobiste, telefoniczne, mailowe dot. bezpiecznej pracy za granicą, kampanie informacyjne (rozpowszechnianie ulotek na temat zagrożeń związanych z podejmowaniem pracy za granicą, artykuły na stronie internetowej WUP), upowszechnianie bezpiecznego pośrednictwa pracy (promocja legalnych ofert), doradztwo w zakresie korzystania z usług agencji pośrednictwa pracy.

Ponadto, Zespół współorganizował wraz z Ambasadą Brytyjską w Polsce kampanię edukacyjną na temat współczesnego niewolnictwa („BIG RED BUS”), na terenie województwa kujawsko-pomorskiego we Włocławku oraz Toruniu.

W trakcie kampanii w obydwu miastach miały miejsca oficjalne przemówienia przedstawicieli władz miejskich, przewodniczącej Zespołu oraz Ambasady Brytyjskiej oraz konferencje prasowe z udziałem lokalnych mediów. W obydwu miastach prezentowano mobilną wystawę fotograficzną, zawierającą zdjęcia artystyczne, przedstawiające różne formy wykorzystania, w szczególności do pracy przymusowej i wykorzystania do prostytucji, które stanowiły element kampanii społecznej pt. „S.O.S. Przeciw handlarzom i łowcom dusz”.

- województwo mazowieckie

W województwie mazowieckim w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Warszawie informowano uczestników spotkań „Bezpieczny Wyjazd Bezpieczny Powrót” organizowanych w ramach działalności EURES, na temat tego jak szukać legalnej pracy za granicą, jak przygotować się do wyjazdu do pracy za granicą, co robić, gdy zagraniczny pracodawca nas oszuka – z kim się kontaktować w razie kłopotów. Na terenie województwa zorganizowano ponad 30 spotkań, które realizowane były przy współpracy powiatowych urzędów pracy, Ochotniczych Hufców Pracy, uczelni wyższych i szkół.

Dodatkowe informacje można uzyskać na stronie internetowej urzędu informacji dot. przeciwdziałania handlowi ludźmi (<http://wupwarszawa.praca.gov.pl/rynek-pracy/strategie-i-dokumenty-programowe/wspolpraca-regionalna/przeciwdzialanie-handlowi-ludzmi>), a także informacji nt. aplikacji mobilnej SAFE Travel and Work Abroad, która jest narzędziem edukacyjnym i profilaktycznym służącym zwalczaniu handlu ludźmi.

- województwo pomorskie

W województwie pomorskim, w maju, w ramach akcji informacyjnej członkowie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi uczestniczyli w zorganizowanych w Centrum Wystawienniczo-Kongresowym AMBEREXPO Targach Pracy dla Młodzieży pt. „Czas na młodzież”. Dystrybuowano plakaty, ulotki i komiksy.

- województwo warmińsko-mazurskie

Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie brała udział w Powiatowych Targach Pracy i Aktywności Społecznej w Szczytnie, zorganizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy. Wydarzenie to przyciągnęło zarówno pracodawców, jak i osoby bezrobotne poszukujące zatrudnienia. Policjanci podczas prowadzonych rozmów z uczestnikami informowali o zagrożeniach, jakie niesie za sobą praca za granicą. Również zwracana była uwaga na niebezpieczeństwa związane z korzystaniem z pomocy niesprawdzonych „pośredników pracy”, korzystania z ofert od osób przypadkowo poznanych i wyjazdami poza granice kraju bez wcześniejszego przygotowania. Stoisko promocyjne zorganizowane przez szczytyńskich funkcjonariuszy cieszyło się ogromnym zainteresowaniem. Ponadto policjanci wręczali ulotki pn. „Handel ludźmi jest zbrodnią!” oraz materiały promujące ten projekt.

W ramach współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Mrągowie realizowano 4 spotkania dla osób bezrobotnych poszukujących pracy. Podczas spotkań zorganizowanych na terenie Urzędu, pracownik PUP informował o dostępnych formach pomocy w poszukiwaniu pracy, natomiast policjanci informowali na temat zagrożeń wynikających z przestępstwa handlu ludźmi i pracy przymusowej. Przedstawione zostały zagadnienia z prezentacji multimedialnej pn. „Handel ludźmi” oraz film edukacyjny „Zanim wyjedziesz” i „Dwie małe dziewczynki” (materiały edukacyjne „Handel ludźmi.eu” – przygotowane w ramach realizacji Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013-2015.)

W pierwszym półroczu 2018 r. policjanci Komendy Miejskiej Policji w Elblągu, brali czynny udział w organizowanym przez Powiatowy Urząd Pracy w Elblągu, „XXIII- Targach Pracy i Edukacji” oraz festynach na rzecz lokalnej społeczności takich jak: „ZATORZE- wszystko może”, „Bezpieczna ZAWADA”, „Dzień Dziecka”, Międzyszkolnego Młodzieżowego Klubu Sportowego „CONCORDIA”, podczas których policjanci kolportowali ulotki nt. zagrożeń wynikających z podejmowania pracy za granicą w obszarze „Handlu Ludźmi”.

W ramach prowadzonych działań, na rzecz przeciwdziałania i zapobiegania zjawisku handlu ludźmi w zakresie pracy przymusowej, Warmińsko-Mazurski Oddział Straży Granicznej, przeprowadził przedsięwzięcia takie jak spotkania z młodzieżą, dystrybucja ulotek oraz plakatów o tematyce handlu ludźmi.

W ramach poradnictwa prawnego prowadzonego przez pracowników Okręgowego Inspektoratu Pracy w Olsztynie oraz w Oddziałów PIP w Ełku i Elblągu, dla osób zainteresowanych podjęciem pracy za granicą udostępniane są wydawnictwa PIP, zawierające informacje dotyczące pracy przymusowej oraz instytucji, do których można zwrócić się o pomoc prawną w tym zakresie. Udostępniane wydawnictwa: informator „Agencja zatrudnienia, a praca za granicą” oraz ulotka „Pośrednictwo pracy”. Wydawnictwa są również dostępne na stronie internetowej Państwowej Inspekcji Pracy oraz Okręgowego Inspektoratu Pracy w Olsztynie.

Kurator Okręgowy Sądu Okręgowego w Olsztynie we współpracy z kuratorską służbą sądową, prowadził kampanię skierowaną do kuratorów zawodowych i osób objętych działaniami sądu (dozory kuratora) planującymi bądź wyjeżdżającymi do pracy za granicę, a także młodzieży skierowanej przez sąd do Ośrodków Kuratorskich. W trakcie kampanii prowadzono bieżące rozmowy, przekazywano istotne informacje, broszury i ulotki. Przybliżona liczba odbiorców to 150 osób.

Kampania była realizowana w formie dystrybucji broszur, ulotek oraz informatorów – materiałów edukacyjnych opracowanych przez MSWiA, a także poprzez projekcje filmów o tematyce handlu ludźmi.

- Fundacja You Can Free Us Polska

Od 7 czerwca 2018 roku prowadzona jest kampania społeczna w zakresie podnoszenia świadomości nt. zjawiska współczesnego niewolnictwa. Posty zawierają informacje jak skutecznie bronić się przed przestępstwem handlu ludźmi, zawierają informacje pomocowe jak reagować w sytuacjach zagrożenia, informacje ogólne z kraju i ze świata, statystyki. W ciągu 6 m-cy ukazało się 50 postów. Liczba odbiorców jednego posta sięgała do 5400.

I.5. Kampania informacyjna dotycząca handlu ludźmi do pracy przymusowej, skierowana do osób przybywających do Polski celem podjęcia pracy.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z zainteresowanymi instytucjami/organizacjami.

Termin: 2016–2018.

Miernik: ilość osób objętych kampanią.

- Wizyta londyńskiego autobusu informującego o zagrożeniach związanych ze współczesnym niewolnictwem – handlem ludźmi

W 2018 roku, w miastach takich jak Radom, Toruń oraz Włocławek zorganizowano działania Kampanii Big Red Bus Przeciwko Współczesnemu Niewolnictwu. Dwupiętrowy, czerwony londyński autobus to znak rozpoznawczy kampanii informacyjno-edukacyjnej na temat zagrożeń wynikających z przestępstwa handlu ludźmi (współczesnego niewolnictwa).

Kampanię co roku organizuje Ambasada Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, wraz z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Fundacją LaStrada, Armią Zbawienia, polską Policją, Strażą Graniczną, we współpracy z Wojewódzkimi Zespołami ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi.

Zwalczanie przestępczości współczesnego niewolnictwa jest od kilku lat jednym z głównych priorytetów rządu brytyjskiego. Zarówno administracja jak i brytyjskie organy ścigania starają się nieustająco podnosić efektywność działań mających na celu zwalczanie tego okrutnego procederu.

Mając na uwadze charakterystykę zjawiska, walka ta prowadzona jest na wielu płaszczyznach (ściganie przestępców, działania prewencyjne, pomoc ofiarom handlu ludźmi). Działania podejmowane są nie tylko w Wielkiej Brytanii, ale także w tych państwach, z których najczęściej pochodzą ofiary. Większość ofiar w Wielkiej Brytanii jest obywatelami innych państw. Niestety, polscy obywatele są wśród tych wykorzystywanych najczęściej. W większości są oni ofiarami wykorzystywania do pracy.

Działania w Polsce podejmowane są we współpracy z polskim rządem (MSWiA, Policja, Straż Graniczna), jak i z organizacjami pozarządowymi (Fundacja La Strada, Armia Zbawienia).

Przykładem działania prewencyjnego jest kampania z wykorzystaniem londyńskiego autobusu. Celem akcji jest podnoszenie świadomości społecznej oraz ochrona potencjalnych ofiar przed różnymi formami wykorzystywania składającymi się współczesne niewolnictwo - handel ludźmi. Jest to zagrożenie, które czyha zarówno w Polsce jak i w sytuacjach, gdy ktoś decyduje się na wyjazd do innego kraju, np. w poszukiwaniu zatrudnienia.

W autobusie można było zasięgnąć informacji na temat zagadnień związanych z handlem ludźmi, obejrzeć klipy wideo oraz otrzymać materiały informacyjne. Obecni będą przedstawiciele wielu instytucji, zarówno polskich (MSWiA, Policja, Straż Graniczna, Fundacja LaStrada, Armia Zbawienia) jak i brytyjskich (Ambasada Brytyjska, National Crime Agency - agencja do spraw walki z poważną przestępczością, Gangmasters and Labour Abuse Authority - agencja do spraw walki z nadużyciami w pracy).

W ramach akcji zorganizowano również warsztaty dla pracowników służb, które zajmują się pomocą osobom szczególnie narażonym na wymienione wyżej zagrożenia (pracownicy urzędu pracy, pomocy społecznej, itp.).

Pod linkiem <https://www.facebook.com/ukinpoland/videos/1977152775633085/> dostępny jest krótki film opisujący założenia kampanii.

I.6 Opracowanie i dystrybucja materiałów informacyjnych na temat zjawiska handlu dziećmi

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z zainteresowanymi instytucjami/organizacjami.

Miernik: nakład + % dystrybucji materiałów.

W 2018 r. MSWiA przeprowadziło zamówienie publiczne na wydruk materiałów informacyjnych nt. handlu ludźmi oraz pracy przymusowej. Zgodnie z założeniem wydrukowano 5 tys. broszury informacyjnej dla młodzieży w formie komiksu, 5 tys. sztuk kalendarza na 2019 zawierającego informacje o przestępstwie oraz łącznie 10 tys. sztuk dwóch plakatów. Materiały te są na bieżąco rozsyłane do każdego województwa zgodnie ze zgłaszanym zapotrzebowaniem. Plany wydruku materiałów informacyjnych zostały także wpisane do planu zamówień na 2019 r.

Działania popularyzujące problematykę handlu ludźmi, skierowane do określonych grup społecznych

I.9 Upowszechnienie wiedzy nt. zjawiska handlu ludźmi wśród młodzieży szkolnej i studentów.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba podmiotów zaangażowanych/zorganizowanych spotkań.

W 2018 r. prowadzone były prace mające na celu opracowanie scenariuszy zajęć o tematyce dotyczącej handlu ludźmi. MSWiA nawiązało współpracę z MEN oraz organizacjami pozarządowymi mającymi kontakt z młodzieżą na co dzień. Odbłyły się dwa spotkania robocze, na którym MSWiA przedstawiło szkic scenariusza zajęć. Dalsze prace są kontynuowane i planuje się wprowadzenie do szkół zajęć z tego zakresu.

Powyższe opracowanie scenariuszy zajęć dotyczy dwóch grup wiekowych (jeden scenariusz na grupę wiekową), tj. 7-8 klasa szkoły podstawowej oraz 1-4 klasa szkoły średniej. MSWiA nawiązało kontakt z Ministerstwem Edukacji Narodowej oraz z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji celem wypracowania najlepszej metody pracy. W 2018 r. opracowano wstępny opis przedmiotu zamówienia na scenariusze lekcyjne, zamówienie to zostało także wpisane do planu zamówień publicznych na 2018 r. W związku z powyższym rozesłano zapytania ofertowe do firm, jednak nikt się nie zgłosił. Ze względu na wysoki priorytet zadania, zostało ono ponownie wpisane do planu zamówień na rok 2019.

I.10 Organizacja spotkań informacyjnych dla młodzieży szkolnej.

Odpowiedzialni za realizację: wojewódzkie zespoły ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi, a szczególnie przedstawiciele kuratoriów, służb porządku publicznego, okręgowych inspektoratów pracy.

Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba odbytych spotkań / liczba uczestników spotkań.

Przez cały rok, ze szczególnym uwzględnieniem okresu przedwakacyjnego oraz Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi prowadzone były zajęcia dla młodzieży szkolnej (gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, szkół ponadlicealnych, zakładów doskonalenia zawodowego, ośrodków szkolno-wychowawczych), realizowane przez wychowawców, pedagogów szkolnych oraz katechetów na prośbę Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi MSWiA i z wykorzystaniem przekazanych materiałów.

Ponadto, na szczeblu regionalnym:

- województwo kujawsko-pomorskie

W 2018 roku na terenie garnizonu kujawsko-pomorskiego przeprowadzono 781 spotkań z młodzieżą w których udział wzięło 23 257 uczestników, przeprowadzono szkolenia 739 funkcjonariuszy policji.

Komendy Powiatowe Policji w Nakle nad Notecią i Chełmnie uczestniczyły w projekcie: „Twoje bezpieczeństwo – nasza sprawa – praca w Holandii”. W ramach projektu odbyły się konferencje i spotkania dedykowane przedstawicielom ops-ów, pcp-ów, zakładów karnych, kuratorom, pedagogom, terapeutom, pracownikom powiatowych urzędów pracy oraz uczniom szkół ponadpodstawowych.

Ponadto, w lutym, miało miejsce wyjazdowe posiedzenie Wojewódzkiego Zespołu, które odbyło się w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Jaksicach. Spotkanie członków Zespołu w SOW w Jaksicach, wpisane było w kalendarz obchodów Tygodnia Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Prześstępstwem, w celu zwrócenia uwagi na potrzeby ofiar przestępstw oraz niesienie potrzebującym skutecznej pomocy. Posiedzenie w całości poświęcone było szeroko pojętej przemocy, mając na uwadze fakt, iż dzień 22 lutego został ustanowiony Dniem Ofiar Prześstępstw.

- województwo pomorskie

24 stycznia 2018 r. przeprowadzono w X Liceum Ogólnokształcącym im. „Gdyńskich Nauczycieli Bohaterów II Wojny Światowej” w Gdyni zajęcia dotyczące problematyki współczesnego handlu ludźmi. Zajęcia przeprowadził Przewodniczący Zespołu. Omówił zagadnienia związane z przestępczą działalnością w obszarze handlu ludźmi w Polsce, statystyki „Eurostatu” dotyczące aktualnej migracji ekonomicznej w Europie, główne metody jakimi posługują się przestępcy trudniący się zarówno werbunkiem jak i dalszym wykorzystaniem ofiar. Ponadto wskazał dostępne instrumenty weryfikacji ofert pracy jeszcze przed wyjazdem do pracy za granicą. Szkolenie miało charakter multimedialny.

- województwo warmińsko-mazurskie

Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie wspólnie z Kuratorium Oświaty w Olsztynie, podczas posiedzenia w dniu 29 października 2018 r. Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, w ramach obchodów Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi, zorganizowano debatę z młodzieżą ze szkół ponadpodstawowych z powiatu olsztyńskiego o handel ludźmi połączoną z projekcją filmu. Na spotkaniu m.in. przedstawione zostały przez Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Olsztynie - członkinię Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi „Aspekty prawne pojęcia handlu ludźmi. Prokuratorska praktyka ścigania przestępstw handlu ludźmi” oraz wyemitowano film „Urowadzona” z komentarzem przedstawiciela Policji - członkini Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi. W spotkaniu uczestniczyło 300 osób.

Warmińsko-Mazurski Oddział Straży Granicznej zorganizował 41 spotkań, w których uczestniczyło łącznie około 3500 uczniów. Spotkania były organizowane z inicjatywy funkcjonariuszy Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej w Kętrzynie.

Spotkania informacyjne dla młodzieży szkolnej organizowane były w szkołach podstawowych, gimnazjalnych, liceach ogólnokształcących, zawodowych oraz uczelniach.

Komenda Miejska Policji w Olsztynie w 2018 r. kontynuowała realizację autorskiego projektu dofinansowanego w 2015 r. przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji pod nazwą „Nie tylko dzieci dają się nabrać”. W ramach projektu przeprowadzono 6 spotkań z młodzieżą szkolną, w których uczestniczyło łącznie 191 osób. Zgodnie z założeniami, funkcjonariusze podczas spotkań edukacyjnych z młodzieżą szkolną, studentami, osobami bezrobotnymi, a także poprzez spotkania ze społeczeństwem, przestrzegali przed niebezpieczeństwami związanymi z pochopnym podjęciem

decyzji o wyjeździe za granicę. Podczas działań kolportowane były materiały edukacyjno-informacyjne (broszury, ulotki, plakaty), które wydrukowane zostały w 2015 r.

I.11 Organizacja obchodów Europejskiego Dnia przeciwko Handlowi Ludźmi w szkołach policyjnych i ośrodkach szkolenia Straży Granicznej.

Odpowiedzialni za realizację: szkoły Policji i Straży Granicznej, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej.

Termin: 2016, 2017, 2018.

Miernik: liczba działań szkoleniowych i informacyjnych, mających na celu poszerzenie wiedzy słuchaczy i studentów + liczba uczestników.

W związku z obchodami Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi w październiku i listopadzie 2018 roku w poszczególnych szkołach policyjnych i Straży Granicznej podjęto działania szkoleniowe i informacyjne, mające na celu poszerzenie wiedzy słuchaczy, studentów i kadry dydaktycznej na temat zjawiska handlu ludźmi. Wśród zrealizowanych działań wskazać należy m.in. poniższe przedsięwzięcia:

Komenda Główna Straży Granicznej

Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie w dniu 18.10.2018 przeprowadził wykład skierowany do słuchaczy Ośrodka, podczas którego zwrócono uwagę na skalę zjawiska, kraje pochodzenia ofiar handlu ludźmi oraz formy ich wykorzystania. W trakcie prezentacji przedstawione zostały rozwiązania w polskim systemie prawnym odnośnie handlu ludźmi, jak również symptomy mogące świadczyć o popełnieniu tego typu przestępstwa. Zajęcia miały na celu także podniesienie świadomości funkcjonariuszy w zakresie handlu ludźmi, w szczególności z obszaru identyfikacji ofiar. Wskazano także modele wsparcia ofiary, ofertę pomocową KCIK oraz instytucje i służby zajmujące się tą problematyką.

W Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie, zajęcia, przeznaczone były dla słuchaczy kursów kwalifikowanych CS SG. Podczas zajęć, skupiono się na cechach charakterystycznych handlu ludźmi, formach wyzysku identyfikowanych przez SG, uprawnieniach ofiar i ofercie KCIK.

Komenda Główna Policji

W Wyższej Szkole Policji w Szczytnie w dniu 5 listopada 2018 r. odbyły się dwa wykłady otwarte dla 290 studentów kierunku kryminologia, bezpieczeństwo wewnętrzne i zarządzanie oraz słuchaczy szkolenia zawodowego podstawowego, a także szkolenia dla absolwentów szkół wyższych. W pierwszym wykładzie, przedstawiciel Komendy Głównej Policji przedstawił problematykę handlu ludźmi jako współczesną formę niewolnictwa, stanowiącą jedną z najcięższych zbrodni, godzącą w podstawowe wartości człowieka, jakimi są wolność i godność ludzka, ze szczególnym uwzględnieniem aktualnego profilu sprawcy i ofiary. W drugim wykładzie, radca Wydziału do Walki z Handlem Ludźmi Biura Kryminalnego KGP przedstawiał m.in. rys historyczny zjawiska handlu ludźmi, przyczyny występowania handlu ludźmi, policyjne struktury zwalczające przestępstwo, współpracę Policji na szczeblu krajowym i międzynarodowym, dane statystyczne przedstawiającą skalę tego

zagrożenia. Koncepcja całego wykładu oparta była nie tylko na ogromnej wiedzy teoretycznej, ale również przedstawiała praktyczne aspekty walki z handlem ludźmi.

Jednocześnie, biorąc pod uwagę konieczność poszerzania wiedzy słuchaczy i studentów na temat specyfiki zjawiska handlu ludźmi oraz jego następstw, przedmiotowa problematyka będzie omawiana również w trakcie realizacji zajęć przewidzianych programem studiów realizowanych w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie.

W Centrum Szkolenia Policji w Legionowie w dniu 16 października ekspert Wydziału do Walki z Handlem Ludźmi Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji przeprowadził wykład na temat *„Aspekty prawne zwalczania przestępstwa handlu ludźmi i przestępstw z nim powiązanych oraz praktyczne aspekty zwalczania tej kategorii przestępczości”*. Ponadto na terenie CSP w Legionowie zorganizowano plakatową akcję informacyjną a na stronie internetowej szkoły opublikowano tekst dotyczący przedmiotowego zjawiska.

W Szkole Policji w Pile w ramach obchodów Europejskiego Dnia Walki z Handlem Ludźmi w dniu 13.10.2018 r., w godz. 10.00-12.00 zrealizowano prelekcję skierowaną do 94 słuchaczy szkolenia zawodowego podstawowego pt. *„Współczesne formy handlu ludźmi”* wygłoszoną przez nauczycieli Zakładu Służby Kryminalnej.

W Szkole Policji w Katowicach w dniu 19 września 2018 r. w porozumieniu z Helsińską Fundacją Praw Człowieka we współpracy z Fundacją Boella biuro w Warszawie zostało przeprowadzone szkolenie dla kadry dydaktycznej Szkoły Policji w Katowicach w zakresie tematyki związanej z migracją oraz uchodźstwem, w trakcie którego zostały również poruszone zagadnienia związane z handlem ludźmi. Druga edycja wskazanego szkolenia odbyła się 3 października 2018 r. Ponadto na stronie internetowej szkoły umieszczono wzmianki o wskazanym wydarzeniu, 200 słuchaczom szkolenia zawodowego podstawowego w trakcie wykładów inauguracyjnych na temat etyki zawodowej policjanta oraz znaczenia praw i wolności człowieka przekazano informację na temat handlu ludźmi. Informacja o obchodach Europejskiego Dnia Walki z Handlem Ludźmi została zamieszczona w rozkazach dziennych dowódców kompanii oraz odczytana w trakcie apeli porannych, uczestnikami było 639 słuchaczy szkoleń zawodowych podstawowych oraz kursów specjalistycznych.

W Szkole Policji w Słupsku w dniu 18 października 2018 r. podczas porannego apelu została uroczystie odczytana nota informacyjna dotycząca przedmiotowej problematyki z naciskiem na prawny obowiązek reagowania na to przestępstwo, jak również prawa ofiar handlu ludźmi w kontakcie z Policją. Na stronie internetowej i intranetowej szkoły jak również na kompaniach umieszczona została informacja dotycząca obchodów ww dnia. Ponadto wykładowcy, podczas realizacji zajęć podkreślają wagę tego zjawiska oraz znaczenie ochrony praw człowieka w realizacji zadań służbowych w tym obszarze.

I.12 Promowanie i wdrażanie Kodeksu Postępowania (Code of Conduct) mającego na celu ochronę dzieci przed komercyjnym wykorzystaniem seksualnym w turystyce.

Odpowiedzialni za realizację: Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę (d. Fundacja Dzieci Niczyje) przy wsparciu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komendy Głównej Policji, Ministerstwa Sportu i Turystyki.

Termin: 2016–2018.

Mierniki: liczba przeszkolonych pracowników w branży turystycznej / liczba firm, które realizują politykę ochrony dzieci, liczba konferencji / liczba zgłoszeń na Policję przez stronę www.stopseksturystyce.fdds.pl.

Seksturystyka dziecięca jest w Polsce zjawiskiem marginalnym. Niemniej Policja zwalcza wykorzystywanie seksualne dzieci w podróży i turystyce.

W latach 2014 - 2018 prowadzona była kampania przeciwko wykorzystywaniu seksualnemu dzieci w turystyce „Nie odwracaj wzroku”. Stworzona została strona internetowa, gdzie można zgłaszać (formularz w języku polskim i angielskim) podejrzenia wystąpienia przypadku seksturystyki dziecięcej, przesyłane następnie Policji.

Policja uczestniczy w działaniach podejmowanych przez Unię Europejską, w tym poprzez udział w realizacji działania „Cyberprzestępczość - wykorzystywanie seksualne dzieci” w ramach Cyklu Polityki Bezpieczeństwa UE w zakresie poważnej i zorganizowanej przestępczości na lata 2014-17 oraz na lata 2018-2021.

Na mocy ustawy z 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym Policja wykorzystuje Krajowy rejestr sprawców przestępstw na tle seksualnym. Sprawca ma obowiązek informowania Policji o wyjeździe poza miejsce zamieszkania, co pozwala na skuteczniejszą walkę z „seksturystyką dziecięcą” również w wymiarze międzynarodowym, dzięki informowaniu zainteresowanych państw o zamierzonym pobycie na ich terenie sprawców przestępstw pedofilskich. Policja może również korzystać z „zielonej noty” Interpolu by informować organy ścigania innych krajów o sprawcach przestępstw seksualnych popełnionych wobec dzieci znajdujących się w rejestrze, którzy podróżują do tych państw.

Wdrażany jest Kodeks postępowania mający na celu ochronę dzieci przed komercyjnym wykorzystaniem seksualnym w turystyce, z 1998 r., którego celem jest podnoszenie świadomości społeczeństwa i przeciwdziałanie krzywdzeniu małoletnich

W przedmiotowym zakresie Komenda Główna Policji realizuje zadania zgodnie z Krajowym Planem Działań przeciwko Handlowi Ludźmi. Problematyka wykorzystania dzieci w przestępstwie handlu ludźmi jest przedmiotem szkoleń, o których mowa wyżej. Na bieżąco są przeprowadzane szkolenia z zakresu metodyki prowadzenia zajęć o handlu ludźmi dla funkcjonariuszy prewencji prowadzących spotkania z młodzieżą. Następnie przeszkoleni policjanci podczas spotkań uświadamiają małoletnich, jak nie stać się ofiarą handlu ludźmi. Ponadto w 2018 r. dwukrotnie, w okresie wakacyjnym w lipcu i sierpniu oraz w grudniu w okresie przedświątecznym Komenda Główna Policji zleciła jednostkom Policji na terenie kraju działania zmierzające do ujawnienia przestępstwa handlu ludźmi w formie żebractwa, w trakcie których policjanci mieli w szczególności zwracać uwagę na wykorzystywanie do żebractwa dzieci i osób kalekich i traktować je jako potencjalne ofiary handlu ludźmi.

I.13 Zainicjowanie współpracy z organizacjami przedsiębiorców celem upowszechnienia wiedzy o handlu ludźmi do pracy przymusowej oraz popularyzacji zasad postępowania, które służą eliminacji wykorzystania przez firmy do pracy przymusowej w funkcjonowaniu przedsiębiorstw.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba organizacji / przedsiębiorstw, z którymi nawiązano współpracę.

W 2018 roku kontynuowano współpracę z przedsiębiorcami, organizacjami przedsiębiorców oraz z organizacjami pozarządowymi, zajmującymi się kwestiami społecznej odpowiedzialności biznesu.

MSWiA od 2018 r. bierze udział w pracach Zespołu do spraw Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności przy Ministrze Inwestycji i Rozwoju w skład, którego wchodzi interdyscyplinarna Grupa robocza do spraw relacji z osobami świadczącymi pracę w obszarze opracowania praktycznych narzędzi dla przedsiębiorstw, które stanowiąby dla nich wsparcie w zapobieganiu, wykrywaniu oraz zwalczaniu pracy przymusowej w łańcuchach dostaw zgodnie z procesem należytej staranności w obszarze praw człowieka, o których mówią Wytyczne ONZ dot. biznesu i praw człowieka, koncentruje się na wypracowaniu poradnika dla przedsiębiorców z zestawem rekomendowanych rozwiązań do zastosowania w ramach współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a agencjami pracy tymczasowej czy agencjami pośrednictwa pracy. Ww. Grupa zidentyfikowała brak dostatecznej świadomości w tym obszarze, narzędzi i instrumentów, które pozwalałyby przedsiębiorcom w sposób efektywny monitorować politykę zatrudniania i zapobiegania sytuacjom wystąpienia pracy przymusowej. Omawiana Grupa robocza do spraw relacji z osobami świadczącymi pracę, zajmując się zagadnieniami pracy przymusowej jako jednej z form handlu ludźmi, wypracowuje rekomendacje dotyczące zmian legislacyjnych w zakresie pracy przymusowej i narzędzia dla przedsiębiorstw w zakresie zarządzania ryzykiem pracy przymusowej. Obecnie przyjęła do prac dwa alternatywne rozwiązania:

- 1) Doprecyzowanie i zdefiniowanie pracy przymusowej w ramach istniejącego już przepisu dotyczącego handlu ludźmi w art. 115 § 22 kodeksu karnego,
- 2) Wprowadzenie do kodeksu karnego nowego przestępstwa pracy przymusowej.

Projekt konkretnych propozycji zmian przepisów prawa, wraz z uzasadnieniem przemawiającym za wyborem każdej z opcji, zostaną zarekomendowane jako punkt wyjścia do dalszych prac odpowiedniej komisji legislacyjnej.

Część II Wsparcie i ochrona ofiar

Usprawnienie koordynacji

II.1 Opracowanie i upublicznienie zasad funkcjonowania Krajowego Mechanizmu Referencyjnego (*National Referral Mechanism*) dla ofiar handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi.

Miernik: powstanie dokumentu i jego publikacja.

W 2016 roku spotkaniu Grupy Roboczej międzyresortowego Zespołu ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi (08.12.) powołano grupę ekspercką do opracowania zasad funkcjonowania Krajowego Mechanizmu Referencyjnego z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej, Komendy Głównej Policji, Komendy Głównej Straży Granicznej, Urzędu ds. Cudzoziemców, Prokuratury Krajowej, Państwowej Inspekcji Pracy, Ministerstwa Sprawiedliwości, organizacji prowadzących Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne – Fundacji La Strada i Stowarzyszenia Po-MOC oraz innych organizacji pozarządowych.

Prace nad tworzeniem Krajowego Mechanizmu Referencyjnego trwały do końca 2018 roku. Wydział Europejskiej Sieci Migracyjnej i Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi podjął współpracę z Radą Państw Morza Bałtyckiego w ramach projektu *Paving the Way for the Harmonized Operational Framework in the Baltic Sea Region (HOF-BSR)*, w celu wymiany doświadczeń w zakresie funkcjonowania i budowy Mechanizmu Referencyjnego. Podjęto decyzję aby prace nad Krajowym Mechanizmem Referencyjnym kontynuować w ramach nowego Krajowego Planu Działań, m.in. w związku z toczącymi się pracami legislacyjnymi i wejściem w życie zapisów RODO¹. Departament Analiz i Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz organy zaangażowane w ten proces, pracują nad stworzeniem efektywnego i kompleksowego rozwiązania m.in. poprzez usystematyzowanie zasad jego funkcjonowania, wzmocnienie kompetencji organów ścigania w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi, a także rozszerzenie instytucjonalnego zaplecza w kwestii profesjonalnego wspierania ofiar tego procederu (w tym ofiar małoletnich czy też ofiar pracy przymusowej).

---

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych).

II.2 Organizacja corocznych spotkań koordynatorów wojewódzkich zespołów ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z właściwymi urzędami wojewódzkimi i instytucjami wchodzącymi w skład zespołów wojewódzkich.

Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba spotkań / liczba uczestników.

2018 r. – 2 spotkania.

Poszczególne zespoły wojewódzkie organizowały w 2018 roku swoje posiedzenia, często z udziałem przedstawicieli Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi MSWiA i innych członków międzyresortowego Zespołu ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi:

W 2018 roku odbyły się dwa spotkania z przedstawicielami wszystkich wojewódzkich Zespołów do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, tj. 16-17 maja oraz 15-16 października. Na spotkaniach poruszane były kwestie dotyczące funkcjonowania Zespołów oraz szeregu działań prewencyjnych, informacyjnych oraz szkoleniowych podjętych w poszczególnych województwach.

Propozycje zmian legislacyjnych

II.3 Wprowadzenie nowych rozwiązań prawnych, dotyczących wsparcia dla ofiar handlu ludźmi obywateli UE.

Odpowiedzialni za realizację: Urząd ds. Cudzoziemców, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Termin: w ramach prac nad nowelizacją przepisów *ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin* (Dz.U. z 2014 r. , poz. 1525 z późn. zm.) oraz *ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej* (Dz.U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.).

Miernik: wejście w życie nowych przepisów.

2017 r. - 2018 r. – prace nad wprowadzeniem nowych rozwiązań prawnych, dot. obywateli UE, zostały podjęte i są w toku.

Urząd do Spraw Cudzoziemców

W ramach prac nad projektem ustawy o zmianie ustawy o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin oraz niektórych innych ustaw planowane jest wprowadzenie do tej ustawy, analogicznie do regulacji ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, możliwości wydania obywatelowi Unii Europejskiej zaświadczenia potwierdzającego, iż istnieje w stosunku do niego domniemanie, że jest ofiarą handlu ludźmi w rozumieniu art. 115 § 22 Kodeksu karnego. Proponowane w projekcie rozwiązanie ma umożliwić skorzystanie z prawa do świadczeń z pomocy społecznej w formie interwencji kryzysowej, schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania oraz zasiłku celowego również obywatelom UE i członkom rodziny obywatela UE. W ramach projektu planuje się w związku z tym wprowadzenie odpowiednich zmian w również w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508, z późn. zm.). Przepisy te będą stanowiły realizację art. 11

dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępującej decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW (Dz. Urz. UE L 101 z 15.04.2011, str. 1, z późn. zm.).

W 2018r. dalsze prace nad projektem zostały czasowo wstrzymane w związku z koniecznością podjęcia prac legislacyjnych mających na celu nowelizację ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, w celu wdrożenia do polskiego porządku prawnego *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/801 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu prowadzenia badań naukowych, odbycia studiów, szkoleń, udziału w wolontariacie, programach wymiany młodzieży szkolnej lub projektach edukacyjnych oraz podjęcia pracy w charakterze au pair (wersja przekształcona)* (Dz. Urz. UE L 132 z 21.05.2016, str. 21) oraz koniecznością pilnego rozpoczęcia prac legislacyjnych nad projektem *ustawy o zasadach pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywateli Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz członków ich rodzin w związku z wystąpieniem tego państwa z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej*. Wstrzymanie prac miało również związek z tym, że projektem tym planowo dokonać stosownych zmian w ustawie o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin w zakresie wdrożenia przyszłej Umowy wystąpienia Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (drugi wariant wystąpienia), jeżeli idzie o format przyszłych dokumentów wydawanych beneficjentom tej umowy po tzw. okresie przejściowym. Wobec faktu, że nie jest obecnie pewne, który wariant wystąpienia nastąpi, przepisy pozostają jeszcze na etapie projektowania.

W I kwartale 2019r. planowana jest kontynuacja prac nad projektem.

Ministerstwo Zdrowia

W zakresie działań legislacyjnych opracowany został projekt ustawy pn. „Prawo transplantacyjne”, której przepisy docelowo będą umożliwiały ratyfikację Konwencji Rady Europy w sprawie walki z handlem ludzkimi narządami. Projekt oczekuje na decyzję dotyczącą ujęcia go w wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów.

W 2018 r. zostało przyjęte rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie standardu organizacyjnego opieki okołoporodowej (Dz.U. 2018 poz. 1756), które doprecyzowuje obowiązki personelu medycznego w kontekście monitorowania losów noworodka. Podmiot wykonujący działalność leczniczą sprawujący opiekę nad noworodkiem przekazuje do dnia jego wypisu zgłoszenie o porodzie położnej podstawowej opieki zdrowotnej lub podmiotowi wykonującemu działalność leczniczą w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. Przekazanie zgłoszenia o porodzie następuje w sposób zapewniający możliwość potwierdzenia jego odbioru; potwierdzenie odbioru jest dołączane do wewnętrznej dokumentacji noworodka lub odrębnego rejestru zgłoszeń o porodzie prowadzonego przez podmiot wykonujący działalność leczniczą dokonujący wypisu. Upřednio powyższa informacja była zamieszczana wyłącznie w dokumentacji medycznej konkretnego dziecka. Jednocześnie podmiot informuje w dniu wypisu noworodka jednostki organizacyjne pomocy społecznej w miejscu pobytu matki i noworodka o zaobserwowaniu zachowań mogących zagrażać bezpieczeństwu dziecka i braku możliwości ustalenia położnej podstawowej opieki zdrowotnej lub podmiotu wykonującego działalność leczniczą w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej,

przejmujących opiekę nad noworodkiem w miejscu zamieszkania lub pobytu. Uprzednio informacja była kierowana wyłącznie do powiatowego centrum pomocy rodzinie w miejscu pobytu matki i noworodka. Zmiana przewiduje rozszerzenie grupy podmiotów, które uzyskują informację opoczynionych przez personel medyczny obserwacjach.

W kontekście szkolenia pracowników różnych sektorów i podnoszenia wiedzy w zakresie tematyki handlu ludźmi, Departament Matki i Dziecka uprzejmie informuje, że na mocy aktualizacji programów szkoleń specjalistycznych, przyjętych w 2017 roku, zagadnienia dotyczące poruszanej tematyki zostały ujęte we wszystkich nowoopracowanych programach szkoleń specjalizacyjnych, w module podstawowym dotyczącym zagadnień społeczno-organizacyjnych, w części: Etyka i prawo i zapisane jako:

1. Problem handlu ludźmi i organami ludzkimi dla potrzeb transplantacji (1 godz. wykładu + 1 godz. konwersatorium).
2. Pielęgniarki, położne wobec zjawiska wykluczenia społecznego (1 godz. konwersatorium).
3. Odpowiedzialność pielęgniarki, położnej wobec problematyki handlu ludźmi i organami ludzkimi oraz wykluczenia społecznego (2 godz. wykładu).

W związku z powyższym, obowiązek znajomości zagadnienia dotyczy wszystkich pielęgniarek i położnych odbywających szkolenie specjalistyczne (w tym między innymi: pielęgniarstwo anestezjologiczne i intensywnej opieki, pielęgniarstwo chirurgiczne, pielęgniarstwo ratunkowe, pielęgniarstwo pediatryczne, pielęgniarstwo rodzinne, ochrona zdrowia pracujących, pielęgniarstwo epidemiologiczne), rozpoczęte w 2018 r.

II.4 Wprowadzenie nowych rozwiązań prawnych, dotyczących wsparcia dla ofiar handlu ludźmi – cudzoziemców.

Odpowiedzialni za realizację: Urząd ds. Cudzoziemców, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Termin: w ramach prac nad nowelizacją przepisów ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2013 r. poz. 1650 z późn. zm.).

Miernik: wejście w życie nowych przepisów.

2017 r. – 2018 r. - prace nad wprowadzeniem nowych rozwiązań prawnych, dot. cudzoziemców, zostały podjęte i są w toku.

Urząd do Spraw Cudzoziemców

Odnosnie działania z punktu II.4, w ramach prac nad projektem ustawy o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw, mającej na celu przede wszystkim wdrożenie do polskiego porządku prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/66/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa (Dz. Urz. UE L 157 z 27.5.2014 r., str. 1), przewidziano modyfikację przepisów dotyczących cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi poprzez :

- rozszerzenie katalogu okoliczności powodujących, że pobyt cudzoziemca na podstawie zaświadczenia potwierdzającego istnienie domniemania, że jest ofiarą handlu ludźmi w rozumieniu art. 115 § 22 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny przestaje uważać się za legalny, w związku z przekroczeniem lub usiłowaniem przekroczenia granicy wbrew przepisom prawa, oraz związane z tą zmianą uzupełnienie przepisu określającego zawartość rejestru wydanych cudzoziemcom zaświadczeń, o których mowa w art. 170 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (art. 171 ust. 2 w/w ustawy),

- wprowadzenie możliwości udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy małoletniemu cudzoziemcowi, który otrzymał status pokrzywdzonego w postępowaniu w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi, o którym mowa w art. 189a § 1 Kodeksu karnego, niezależnie, czy podjął on współpracę z organem właściwym do prowadzenia postępowania w sprawie o to przestępstwo (art. 176 pkt 2 w/w ustawy),

- rezygnację z konieczności potwierdzania przez prokuratora prowadzącego postępowanie w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi, że cudzoziemiec ma uzasadnione obawy przed powrotem do państwa pochodzenia, jako jednego z warunków udzielania cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt stały, na podstawie art. 195 ust. 1 pkt 5 ustawy o cudzoziemcach. Okoliczność ta będzie ustalana przez organ administracji właściwy w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt stały.

Przedmiotowa ustawa o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw została uchwalona dnia 24 listopada 2017 r. i opublikowana w Dzienniku Ustaw z 2018 r. pod pozycją 107. Wejście w życie ustawy nastąpiło w dniu 12 lutego 2018r.

Wsparcie ofiar

II.5 Kontynuacja i rozwój koncepcji kompleksowego zabezpieczenia potrzeb ofiar i ofiar-świadków handlu ludźmi – Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba osób, którym udzielono wsparcia lub konsultacji.

2018 r. – 181 osób.

Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi w 2018 roku udzieliło wsparcia 181 osobom – ofiarom i domniemanym ofiarom handlu ludźmi. W ramach zadania publicznego pomoc otrzymało 83 Polaków oraz 98 cudzoziemców, w tym 13 małoletnich.

W 2018 r., podobnie jak w roku poprzednim, zadanie KCIK realizowały na podstawie podpisanej umowy dwie organizacje pozarządowe – Fundacja przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada (prowadząca schronisko dla ofiar w Warszawie) oraz Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej (prowadzące schronisko w Katowicach).

Konkurs na realizację zadania zleconego został rozstrzygnięty w grudniu 2018 r. decyzją Pana Ministra Jarosława Zielińskiego, Zastępcy Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, realizację zadania ponownie powierzono działającym na podstawie umowy partnerskiej Fundacji Przeciwko Handlowi Ludźmi Niewolnictwu La Strada oraz Stowarzyszeniu Po MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej.

II.7 Upowszechnianie informacji dla zidentyfikowanych ofiar handlu ludźmi dot. ich praw (w języku zrozumiałym dla ofiary).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Termin 2016–2018.

Miernik: nakład ulotek.

W grudniu 2018 roku Wydział do Spraw Europejskiej Sieci Migracyjnej i Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Analiz i Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji zlecił wydruk 5 000 ulotek dla cudzoziemców w 5 językach, które są dystrybuowane zależnie od potrzeb i możliwości za pośrednictwem Policji, Straży Granicznej, jednostek pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, kuratorów oświaty, a także urzędów konsultacyjnych.

Część III Ściganie przestępstwa handlu ludźmi

III.1 Bieżąca analiza / Koordynacja współpracy pomiędzy Policją, Strażą Graniczną i Prokuraturą w zakresie wsparcia ofiar i zwalczania handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: grupa ekspercka ds. wsparcia ofiar międzyresortowego Zespołu ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi.

Termin: 2016–2018 (realizowane na bieżąco).

Miernik: liczba spotkań.

2018 r. – 3 spotkania.

W 2018 r. odbyły się trzy spotkania grupy eksperckiej ds. wsparcia ofiar międzyresortowego Zespołu ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. Pierwsze posiedzenie miało miejsce w dniu 29 stycznia, drugie 26 marca, trzecie 30 maja. Spotkania te odbyły się z udziałem przedstawicieli: MSWiA, KGP, KGSG, PK oraz organizacji pozarządowych, prowadzących Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne - Fundacji La Strada i Stowarzyszenia „Po MOC”.

W trakcie spotkań omawiano strategiczne przedsięwzięcia wynikające z KPD, analizowano funkcjonowanie systemu przeciwdziałania handlowi ludźmi w Polsce oraz konsultowano się w sprawach dotyczących ujawnionych przypadków handlu ludźmi.

W roku 2018 przedstawiciele Straży Granicznej uczestniczyli w pracach grupy eksperckiej ds. wsparcia ofiar, działającej w ramach międzyresortowego Zespołu ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlu Ludźmi.

W trakcie spotkań omawiano strategiczne przedsięwzięcia wynikające z KPD, jak i konkretne przypadki ujawnionych przez organy ścigania ofiar handlu ludźmi.

III.2 Organizacja spotkań przedstawicieli Straży Granicznej i Państwowej Inspekcji Pracy zaangażowanych w realizację kontroli legalności zatrudnienia na terytorium RP, z uwzględnieniem problematyki handlu ludźmi i pracy przymusowej.

Odpowiedzialni za realizację: Główny Inspektorat Pracy, Komenda Główna Straży Granicznej.

Termin: co 2 lata w okresie 2016–2018.

Miernik: liczba spotkań.

W dniach 26-27.03.2018 r. w Lubaniu przeprowadzono spotkanie przedstawicieli Państwowej Inspekcji Pracy i Głównego Inspektoratu Pracy oraz funkcjonariuszy SG, będących koordynatorami ds. legalności zatrudnienia.

III.3 Spotkania z polskimi oficerami łącznikowymi oraz akredytowanymi w Polsce w celu wzmocnienia współpracy i wymiany informacji w zakresie zwalczania zjawiska handlowi ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji.

Termin: 2016–2018 zależnie od potrzeb.

Miernik: liczba spotkań / liczba uczestników.

W 2018 r. policjanci Wydziału ds. Handlu Ludźmi Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji uczestniczyli w 27 spotkaniach z udziałem oficerów łącznikowymi akredytowanych w Polsce i byli to oficerowie brytyjski z NCA, amerykański z FBI, niemiecki i ukraiński oraz w 1 spotkaniu z polskimi oficerami łącznikowymi w Wielkiej Brytanii.

Ponadto, Oficer Łącznikowy BKA przy Ambasadzie RFN w Warszawie, przedstawiciel Ambasady Stanów Zjednoczonych w Warszawie oraz Konsul Ambasady Ukrainy w Warszawie uczestniczyli w dniach 24-26 października 2018 r. w Ciechocinku w przedsięwzięciu szkoleniowym poświęconym przeciwdziałaniu i zwalczaniu handlu ludźmi oraz współpracy w zakresie ścigania sprawców przestępstw handlu ludźmi, a także wymiany doświadczeń.

III.4 Opracowanie i wdrożenie nowego „Algorytmu postępowania funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej w przypadku ujawnienia przestępstwa handlu ludźmi”.

Odpowiedzialni za realizację: Zespół do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi.

Termin: 2016–2018 zależnie od potrzeb.

Miernik: liczba spotkań / liczba uczestników.

Opracowanie nowego dokumentu trwało w ramach prac grupy eksperckiej ds. wsparcia ofiar, działającej w ramach nowego Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi. Prace nad Algorytmem są w toku i będą kontynuowane w 2019 r.

Część IV

Działania szkoleniowe

Szkolenia dla organów ścigania i przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości

IV.1 Zorganizowanie warsztatów szkoleniowych dla koordynatorów i członków zespołów w komendach wojewódzkich Policji oraz koordynatorów w oddziałach Straży Granicznej celem wymiany doświadczeń i informacji.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji i Prokuraturą Krajową.

Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba warsztatów / liczba uczestników.

W dniach 25-27.04.2018 r. w Jastrzębiej Górze odbyło się przedsięwzięcie szkoleniowe pn.: „Warsztaty dla funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej i Prokuratorów, dotyczące współpracy w zakresie ścigania sprawców przestępstw handlu ludźmi, wymiany doświadczeń, najlepszych praktyk oraz analizy orzecznictwa w sprawach o handel ludźmi”.

Wspólne warsztaty Koordynatorów Straży Granicznej, Policji i Prokuratorów ds. zwalczania handlu ludźmi są przedsięwzięciem cyklicznym i jako doskonała platforma wymiany doświadczeń i dobrych praktyk, ukierunkowane są na podnoszenie wiedzy w tym obszarze oraz skuteczności zwalczania procederu handlu ludźmi.

W trakcie przedsięwzięcia zrealizowano panele, które prowadzone były przez przedstawicieli MSWiA, prokuratorów, Policji, Straży Granicznej, oficerów łącznikowych oraz organizacji pozarządowych. W szczególności, w drugim dniu warsztatów, podczas panelu przeznaczanego dla funkcjonariuszy SG, Policji, a także prokuratorów omówiono sprawy prowadzone aktualnie przez organy ścigania.

Z kolei, w trzecim dniu warsztatów, na panelu wewnętrznym tzw. „operacyjnym”, przeznaczonym dla koordynatorów SG omówione zostały aktualnie aspekty realizowanych przedsięwzięć na gruncie pracy operacyjno-śledczej.

IV.2 Realizacja warsztatów szkoleniowych dla koordynatorów i członków zespołów w komendach wojewódzkich Policji celem wymiany doświadczeń i informacji.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji.

Termin: 2016–2018 (2 razy w roku).

Miernik: liczba warsztatów / liczba uczestników.

W dniu 27 kwietnia 2018 r. w Jastrzębiej Górze, Wydział do walki z Handlem Ludźmi Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji zorganizował odprawę służbową podsumowującą efekty pracy komórek

właściwych do walki z handlem ludźmi i przestępstw z nim powiązanych za 2017 r. i I kwartał 2018 r. oraz warsztatów szkoleniowych pt. „Praktyczne aspekty zwalczania przestępstwa handlu ludźmi i przestępstw z nim powiązanych”. W przedsięwzięciu uczestniczyło 42 funkcjonariuszy Policji.

W dniach 24-26 października 2018 r. w Ciechocinku, Wydział do walki z Handlem Ludźmi Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji zorganizował przedsięwzięcie szkoleniowe poświęcone przeciwdziałaniu i zwalczaniu handlu ludźmi oraz współpracy w zakresie ścigania sprawców przestępstw handlu ludźmi a także wymiany doświadczeń. Omówione zostały m.in. założenia do projektu Krajowy Plan Działania lata 2019-2021, zjawisko przymusowej w Polsce, prowadzenie śledztwa finansowego w sprawach o handel ludźmi, transplantologia w Polsce, policyjne kanały wymiany informacji, działania Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi, w szczególności do pracy przymusowej, zwalczanie przestępczości pedofilskiej, współpraca międzynarodowa związana ze zwalczaniem handlu ludźmi. Podniesiona została kwestia zgłoszonego przez Policję wniosku rozważenia rozpoczęcia prac nad ustawą o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi, która skupiłaby wszystkie niezbędne przepisy związane w przedmiotowym zakresie. W warsztatach brało udział 6 prokuratorów, 14 ekspertów zewnętrznych, 3 funkcjonariuszy Straży Granicznej i 42 funkcjonariuszy Policji.

IV.3 Szkolenia kaskadowe dla koordynatorów / funkcjonariuszy policji z komórek organizacyjnych, właściwych do walki z handlem ludźmi z KWP / KSP i CBŚP oraz KMP / KRP / KPP.

Odpowiedzialna za realizację: Komenda Główna Policji we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba szkoleń / liczba uczestników.

W 2018 r. policjanci z komórek organizacyjnych Policji właściwych do walki z handlem ludźmi komend wojewódzkich/Stołecznej Policji oraz koordynatorzy z Komend Miejskich Policji/Komend Rejonowych Policji/Komend Powiatowych Policji przeprowadzili łącznie 465 szkoleń, w trakcie których przeszkolono 15 715 policjantów.

IV.4 Warsztaty szkoleniowe dla koordynatorów z KMP/KRP/KPP.

Odpowiedzialna za realizację: Komenda Główna Policji.

Termin realizacji: 2016-2018.

Miernik: liczba warsztatów/ liczba uczestników.

Wydział do walki z Handlem Ludźmi Biura Kryminalnego KGP w dniach 21 – 23 marca 2018 r. oraz 12 – 14 września 2018 r. zorganizował warsztaty szkoleniowe dla koordynatorów z Komend Miejskich Policji/Komend Rejonowych Policji/Komend Powiatowych Policji celem podniesienia kwalifikacji koordynatorów i jakości czynności realizowanych w przypadku zaistnienia i ujawnienia przestępstwa. W warsztatach brało udział 39 policjantów.

IV.5 Szkolenia dla funkcjonariuszy Straży Granicznej w ramach kompleksowego systemu szkoleń na temat handlu ludźmi.

Odpowiedzialna za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej.

Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba przeszkolonych osób.

W roku 2018, w dalszym ciągu kontynuowane były przedsięwzięcia szkoleniowe, zgodnie z obowiązującym w Straży Granicznej czterostopniowym Systemem szkolenia funkcjonariuszy Straży Granicznej z zakresu handlu ludźmi, zatwierdzonym w dniu 29.12.2010r. przez Komendanta Głównego Straży Granicznej (od poziomu I-podstawowego do poziomu IV- eksperckiego).

Z poziomu I przeszkolono 1350 funkcjonariuszy Straży Granicznej. Łączna liczba (za lata 2011-2018) przeszkolonych funkcjonariuszy SG z podstawowej wiedzy o zwalczaniu i zapobieganiu handlu ludźmi wynosi 12653.

W ramach poziomu II, w roku 2018 przeszkolono 18 funkcjonariuszy Straży Granicznej (z poziomu III szkoleń nie przeprowadzono). Łącznie (za lata 2011-2018), z poziomu II i III przeszkolono 334 funkcjonariuszy Straży Granicznej.

Z kolei, w ramach poziomu IV, udział w warsztatach koordynatorów ds. handlu ludźmi wzięło 21 funkcjonariuszy Straży Granicznej.

Jednocześnie w roku 2018 przeszkolono 835 funkcjonariuszy Straży Granicznej z zagadnień „Algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa handlu ludźmi na szkodę małoletniego” (dotychczas, z tzw. „Małego Algorytmu” przeszkolono 3310 funkcjonariuszy SG).

Obecnie planuje się zmianę przedmiotowego modelu szkoleniowego. Powyższe podyktowane jest przede wszystkim koniecznością zabezpieczenia nowych potrzeb szkoleniowych, ukierunkowanych na pogłębianie wiedzy już zdobytej na bazie Systemu. Dotychczasowe szkolenia z poziomu I zostaną przypisane do szkoleń podstawowych i szkoleń podoficerskich (realizacja przez ośrodki szkolenia w Koszalinie i Kętrzynie, szkoleniem objęci będą przede wszystkim wstępujący do służby), z kolei dotychczasowe szkolenia z poziomów II i III planuje się zorganizować na bazie tygodniowych kursów specjalistycznych, zawierających dwa dni warsztatowe, które realizowane będą przez Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie. Koordynatorzy ds. handlu ludźmi nadal będą uczestniczyli w warsztatach szkoleniowych, wynikających z postanowień Krajowego Planu działań Przeciwno Handlowi Ludźmi.

IV.6 Warsztaty dla rzeczników organów ścigania poświęcone zakresowi informacji i metodom skutecznego przekazu medialnego w przypadku spraw o handel ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Komendą Główną Policji i Komendą Główną Straży Granicznej we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba warsztatów / liczba uczestników.

W roku 2018 zarówno, na szczeblu centralnym, jak i w Oddziałach SG, utrzymywano roboczy kontakt pomiędzy rzecznikiem prasowym, a koordynatorem ds. handlu ludźmi, celem właściwego konstruowania przekazu medialnego.

W dniach 18-20 czerwca 2018 r. podczas odprawy i szkolenia dla rzeczników prasowych Komendy Głównej Policji, w warsztatach dla rzeczników organów poświęconych zakresowi informacji i metodom skutecznego przekazu medialnego w przypadku spraw o handel ludźmi, udział wzięło 30 osób.

IV.7 Kontynuowanie szkoleń poświęconych kryminalistycznym, kryminologicznym i prawnym aspektom handlu ludźmi dla sędziów i prokuratorów.

Odpowiedzialni za realizację: Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury.

Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba szkoleń / liczba uczestników.

W okresie od dnia 1 lipca 2017 r. do dnia 31 grudnia 2018 r. dla sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów, asesorów prokuratury oraz asystentów sędziów i asystentów prokuratorów Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury zorganizowała następujące szkolenia z zakresu praw ofiar handlu ludźmi i zwalczania handlu ludźmi.

1. Szkolenie K13/17 „Problematyka handlu ludźmi” – odbyło się w dniach 13-15 listopada 2017 r. W szkoleniu uczestniczyło 51 osób, w tym: 19 sędziów, 31 asystentów sędziów, prokurator oraz asesor prokuratury. Na szkoleniu omówiono: zjawisko handlu ludźmi w Polsce, w Europie i na świecie, materialnoprawne ujęcie przestępstwa handlu ludźmi w aspekcie prawa krajowego i międzynarodowego, formy wykorzystywania ofiar handlu ludźmi, handel dziećmi w celach adopcyjnych jako szczególną formę handlu ludźmi, sytuację prawną ofiar handlu ludźmi w polskim prawie karnym na tle standardów międzynarodowych, handel ludźmi w orzecznictwie sądów krajowych i międzynarodowych, metodykę prowadzenia postępowań przygotowawczych w sprawach dotyczących handlu ludźmi, współpracę międzynarodową o charakterze operacyjnym i procesowym w prowadzonych postępowaniach karnych, bariery uniemożliwiające skuteczne ściganie handlu ludźmi.
2. Szkolenie K10/18 „Problematyka handlu ludźmi” – odbyło się w dniach 10-12 września 2018 r. W szkoleniu uczestniczyło 65 osób, w tym: 25 sędziów, 3 asesorów sądowych, 36 prokuratorów i 1 asystent sędziego. Na szkoleniu omówiono: zjawisko handlu ludźmi w Polsce, w Europie i na świecie, materialnoprawne ujęcie przestępstwa handlu ludźmi w aspekcie prawa krajowego

i międzynarodowego, formy wykorzystywania ofiar handlu ludźmi, handel dziećmi w celach adopcyjnych jako szczególną formę handlu ludźmi, sytuację prawną ofiar handlu ludźmi w polskim prawie karnym na tle standardów międzynarodowych, handel ludźmi w orzecznictwie sądów krajowych i międzynarodowych, metodykę prowadzenia postępowań przygotowawczych w sprawach dotyczących handlu ludźmi, współpracę międzynarodową o charakterze operacyjnym i procesowym w prowadzonych postępowaniach karnych, bariery uniemożliwiające skuteczne ściganie handlu ludźmi.

W analizowanym okresie polscy sędziowie i prokuratorzy brali również udział w szkoleniach organizowanych poza granicami kraju.

Również na 2019 rok zaplanowano szkolenie K17/19 pt. „Problematyka handlu ludźmi”. Jego przedmiotem będą następujące zagadnienia szczegółowe: materialnoprawne ujęcie przestępstwa handlu ludźmi w aspekcie prawa krajowego i międzynarodowego, formy wykorzystywania ofiar handlu ludźmi, prawidłowa kwalifikacja stanów faktycznych, pokrzywdzony jako ofiara handlu ludźmi, jego sytuacja w polskim prawie karnym na tle standardów międzynarodowych, metodyka przesłuchania pokrzywdzonego ofiary handlu ludźmi, metodyka prowadzenia postępowań przygotowawczych w sprawach dotyczących handlu ludźmi, sprawne zarządzanie sprawą, pomoc międzynarodowa w sprawach handlu ludźmi. Adresatami tego szkolenia będą sędziowie sądów okręgowych i prokuratorzy prokuratur okręgowych – koordynatorzy do spraw handlu ludźmi. Przewidziana liczba uczestników to 70 osób.

W 2019 r. zaplanowano również wydarzenia międzynarodowe:

1. “International Judicial Cooperation in Criminal Matters: Practical Case-Based Simulation on the Fight against THB and Sexual Exploitation”. Szkolenie odbędzie się w dniach 20-22 listopada 2019 r. w Wilnie. Sędziowie i prokuratorzy z czterech państw członkowskich UE wezmą udział w rozwiązywaniu sprawy związanej ze współpracą międzynarodową na różnych jej etapach. Sprawa będzie oparta na faktach i będzie zawierała zarówno elementy krajowej jak i międzynarodowej współpracy. Uczestnicy wezmą ponadto udział w dyskusji dotyczącej metodyki rozwiązywania spraw w porządku krajowym oraz dowiedzą się o metodyce rozwiązywania tego rodzaju spraw w państwach pozostałych uczestników. Symulacja będzie wymagała znajomości międzynarodowych i unijnych instrumentów wzajemnej pomocy prawnej i uznawania. Warsztaty prowadzone będą z udziałem krajowych i międzynarodowych ekspertów oraz przedstawicieli EJTN i EUROJUST.
2. “CEPOL-EJTN Training on Financial Investigations and Asset Recovery for the THB Crimes”. Szkolenie odbędzie się w dniu 1 marca 2019 r. (miejsce nie zostało ustalone). W jego trakcie zostaną omówione etapy ujawnienia, ścigania, zajęcia i konfiskaty mienia pochodzącego z przestępstw w zakresie handlu ludźmi ze szczególnym uwzględnieniem współpracy transgranicznej, przekształcaniem czynności operacyjnych w dowody, konieczności zgromadzenia twardych dowodów wspierających zeznania ofiar handlu ludźmi w celu skutecznego ścigania sprawców przestępstw z tego zakresu, współpracy międzynarodowej w aspekcie zwalczania handlu ludźmi, postępowania w sprawach o przestępstwa finansowe i dotyczących odzyskiwania mienia, wykorzystywania źródeł informacyjnych, w tym operacyjnych, jak również sektora prywatnego i organizacji pozarządowych, organów podatkowych, banków, współpracy pomiędzy organami ścigania a instytucjami finansowymi, a także jej wzmocnienia na poziomie krajowym,

możliwości wykorzystania Europolu i Eurojustu w ramach wspólnych zespołów śledczych, planowania postępowań aktywnych i pasywnych (*pro-active/reactive investigations*).

3. "Victim's rights in the EU". Szkolenie odbędzie się w dniach 3-4 grudnia 2019 r. w Brukseli. Jego przedmiotem będzie Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW, m.in. w kontekście szczególnych potrzeb ofiar handlu ludźmi.

Obecnie trwają prace nad Harmonogramem działalności szkoleniowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury na rok 2020. Wśród propozycji szkoleń zgłoszonych wskazano m.in. szkolenie „Handel ludźmi – międzynarodowe standardy ochrony a ich realizacja w prawie krajowym”, w trakcie którego powinna zostać poruszona problematyka aktów prawnych ONZ, Rady Europy oraz Unii Europejskiej dotyczących problematyki handlu ludźmi a także inicjatywy międzynarodowe mające na celu zwalczanie handlu ludźmi, uregulowania krajowe dotyczące handlu ludźmi, system wsparcia ofiar handlu ludźmi (aspekt psychologiczny i materialny).

Straż Graniczna uczestniczy w strategicznych i roboczych gremiach, realizuje szkolenia własne a także uczestniczy w krajowych i międzynarodowych konferencjach, warsztatach czy szkoleniach. Dane na ten temat znajdują się w corocznych sprawozdaniach z Krajowego Planu Działań na lata 2017-2018.

Również funkcjonariusze Wydziału do Walki z Handlem Ludźmi w Biurze Kryminalnym Komendy Głównej Policji na bieżąco monitorują postępowania przygotowawcze wszczęte przez prokuraturę o czyn z art. 189a kodeksu karnego, zlecone do realizacji Policji. W przypadku wydania decyzji kończącej postępowanie przez prokuraturę np. postanowieniem o umorzeniu wobec braku znamion przestępstwa, a w ocenie Wydział do Spraw Walki z Handlem Ludźmi w Biurze Kryminalnym Komendy Głównej Policji czyn wyczerpuje znamiona przestępstwa handlu ludźmi, o powyższym informowany jest koordynator ds. handlu ludźmi w Prokuraturze Krajowej celem spowodowania poddania materiałów i decyzji kończącej ponownej analizie.

Kwestia najlepszych praktyk w karaniu sprawców handlu ludźmi była przedmiotem szkolenia dla prokuratorów i sędziów przeprowadzonego przez ekspertów ze Stanów Zjednoczonych Ameryki – sędziego z Hrabstwa Hennepin w stanie Minnesota oraz Zastępcy Prokuratora Federalnego USA w Południowym Okręgu Florydy. W szkoleniu wzięli również udział przedstawiciele polskiej Policji, Straży Granicznej, a także przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz organizacji pozarządowych działających w obszarze wsparcia ofiar handlu ludźmi. Szkolenie zostało zorganizowane w dniach 14 i 15 maja 2018 r. przez Ambasadę Stanów Zjednoczonych Ameryki w Warszawie.

Ośrodek Szkolenia Ustawicznego i Współpracy Międzynarodowej w 2018 r. w ramach szkolenia ustawicznego przeprowadzono szkolenia:

- 1) „Problematyka handlu ludźmi” K10/18 – zagadnienia szczegółowe:
  - a) analiza zjawiska handlu ludźmi w Polsce, w Europie i na świecie,
  - b) materialnoprawne ujęcie przestępstwa handlu ludźmi w aspekcie prawa krajowego i międzynarodowego,
  - c) formy wykorzystywania ofiar handlu ludźmi,

- d) sytuacja prawna ofiary handlu ludźmi w polskim prawie karnym na tle standardów międzynarodowych,
  - e) metodyka prowadzenia postępowań przygotowawczych w sprawach dotyczących handlu ludźmi,
  - f) współpraca międzynarodowa o charakterze operacyjnym i procesowym
  - g) w prowadzonych postępowaniach karnych, bariery uniemożliwiające skuteczne ściganie handlu ludźmi,
  - h) handel ludźmi w orzecznictwie sądów krajowych i międzynarodowych;
- 2) „Trafficking of human beings”, które odbyło się w dniu 17 maja 2018 r., w Pradze.
Zagadnienia szczegółowe:
- a) problematyka handlu ludźmi w kontekście bieżącego kryzysu migracyjnego (trafficking of human beings in the context of the current migration crisis),
  - b) odszkodowanie dla ofiar handlu ludźmi (compensation for victims of human trafficking),
  - c) Konwencja Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi (Council of Europe Convention on action against trafficking in human beings),
  - d) raporty ekspertów z zakresu problematyki handlu ludźmi (expert reports on trafficking of human beings).
- 3) „Trafficking of human beings”, które odbyło się w Utrechcie w dniach 19-20 listopada 2018 r.
Zagadnienia szczegółowe:
- a) problematyka handlu/przemytu ludzi, formy handlu ludźmi, fakty i liczby (trafficking/smuggling human beings, forms of trafficking human beings, facts and figures),
  - b) międzynarodowe i europejskie prawo oraz orzecznictwo w zakresie problematyki handlu ludźmi (international and European Law trafficking human beings and jurisprudence),
  - c) psychologiczne aspekty dotyczące ofiar handlu ludźmi w tym spójność ich zeznań (psychological aspects of victims and consistency of statements),
  - d) niewnoszenie oskarżeń w sprawach wykorzystywania pracowników i dzieci (non-prosecution, non-punishment, labor exploitation and child exploitation).

IV.8 Realizowanie tematyki handlu ludźmi (w ramach modułu przestępstw przeciwko wolności) w aplikacji sędziowskiej i aplikacji prokuratorskiej.

Odpowiedzialni za realizację: Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury.

Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba przeszkolonych aplikantów.

Zagadnienia związane z handlem ludźmi są przedmiotem zarówno szkolenia wstępnego na aplikacjach sędziowskiej i prokuratorskiej, jak i szkolenia ustawicznego skierowanego do sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów, asesorów prokuratury oraz asystentów sędziów i asystentów prokuratorów.

W ramach aplikacji sędziowskiej problematyka zwalczania handlu ludźmi oraz praw ofiar handlu ludźmi była lub będzie poruszona:

Zgodnie z programem aplikacji sędziowskiej, stanowiącym załącznik do uchwały nr 49/2015 Rady Programowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (zwanej dalej KSSiP) z dnia 20 marca 2015 r. na III zjeździe VIII rocznika aplikacji sędziowskiej w dniach 4-8 czerwca 2018 r. Były to zajęcia typu G – rozwiązywanie kasusów z części szczególnej kodeksu karnego dotyczących przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji, przeciwko wolności i wolności seksualnej oraz zajęcia typu F – repetytorium – omówienie podstawowych zagadnień prawa materialnego objętych zakresem tematycznym zjazdu (przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji, przeciwko wolności i wolności seksualnej).

Zgodnie z programem aplikacji sędziowskiej, do którego założenia stanowią załącznik do uchwały nr 10/2017 Rady Programowej KSSiP z dnia 13 października 2017 r., na:

- VI zjeździe IX rocznika aplikacji sędziowskiej w dniach 10-14 września 2018 r. na zajęciach typu G – rozwiązywanie kasusów z części szczególnej kodeksu karnego dotyczących przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, czci i nietykalności cielesnej, przeciwko rodzinie i opiece;
- VIII zjeździe IX rocznika aplikacji sędziowskiej w dniach 5-9 listopada 2018 r. na zajęciach typu G – rozwiązywanie kasusów z części szczególnej kodeksu karnego dotyczących przestępstw przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności.

Zgodnie z programem aplikacji sędziowskiej, do którego założenia stanowią załącznik do uchwały nr 10/2017 Rady Programowej KSSiP z dnia 13 października 2017 r., w roku 2019 i w latach kolejnych na:

- VI zjeździe, zajęciach typu G – rozwiązywanie kasusów z części szczególnej kodeksu karnego dotyczących przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, czci i nietykalności cielesnej, przeciwko rodzinie i opiece;
- VIII zjeździe, zajęciach typu G – rozwiązywanie kasusów z części szczególnej kodeksu karnego dotyczących przestępstw przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności;
- XII zjeździe, zajęciach typu C – wykład dotyczący problematyki handlu ludźmi z perspektywy materialnoprawnej i procesowej.

W toku aplikacji prokuratorskiej problematyka zwalczania handlu ludźmi oraz praw ofiar handlu ludźmi była lub będzie poruszona:

Zgodnie z programem VI rocznika aplikacji prokuratorskiej w 2017 r. w ramach zajęć na zjazdach:

- XVI w dniach 25-29 września 2017 r., którego przedmiotem były zagadnienia dotyczące przestępstw przeciwko wolności, wolności seksualnej i obyczajności, podczas których metodą typu A (case method) omówiono m. in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 7 maja 2013 r., sygn. akt II AKa 42/13 (lex 1316231) związany z problematyką czynnościowych znamion przestępstwa handlu ludźmi, a także metodą typu G (rozwiązywanie kasusów) zobrazowano, na podstawie przykładowych kasusów, wymienioną problematykę;
- XIX w dniach 11-15 grudnia 2017 r., którego przedmiotem były zagadnienia związane z prawem międzynarodowym, w tym z tematem wspólnych zespołów śledczych, podczas których metodą typu C (wykład) omówiona została Konwencja Narodów Zjednoczonych z dnia 15 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu międzynarodowej przestępczości zorganizowanej (Dz. U. z 2005 r. Nr 18, poz. 158 z późn. zm.) wraz z uzupełniającym ją Protokołem o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi przyjęty przez

Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 18, poz. 160).

Zgodnie z programem VII rocznika aplikacji prokuratorskiej w 2018 r. w ramach zajęć na zjazdach:

- XVI w dniach 17-21 września 2018 r., którego przedmiotem były zagadnienia dotyczące przestępstw przeciwko wolności, wolności seksualnej i obyczajności, podczas których metodą typu A (*case method*) omówiono m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 7 maja 2013 r., sygn. akt II AKa 42/13 związany z problematyką czynnościowych znamion przestępstwa handlu ludźmi, a metodą typu G (rozwiązywanie kasusów) zobrazowano wymienioną problematykę, na podstawie przykładowych kasusów;
- XIX zjeździe, który odbył się w dniach 17-21 grudnia 2018 r. Przedmiotem tego zjazdu były zagadnienia związane z prawem międzynarodowym, w tym z tematem wspólnych zespołów śledczych, podczas których metodą typu C (wykład) omówiona została Konwencja Narodów Zjednoczonych z dnia 15 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu międzynarodowej przestępczości zorganizowanej (Dz. U. z 2005 r. Nr 18, poz. 158 z późn. zm.) wraz z uzupełniającym ją Protokołem o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, przyjętym przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 18, poz. 160).

Na wyżej przedstawionych zasadach szkolenie odbywa VIII rocznik aplikacji prokuratorskiej, który problematykę handlu ludźmi będzie omawiał w ramach zajęć zaplanowanych na zjazdach XVI i XIX w 2019 r.

IX rocznik aplikacji prokuratorskiej odbywa szkolenie stosownie do programu aplikacji prokuratorskiej przyjętego uchwałą Rady Programowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury nr 11/2017 z dnia 13 października 2017 r., zgodnie z którym:

- przedmiotowe zagadnienia były poruszane na VI zjeździe w dniach 10-14 września 2018 r., dotyczącym m.in. orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z uwzględnieniem spraw polskich w zakresie problematyki karnej oraz zasad proporcjonalności i rzeczywistej ochrony praw człowieka: prawa do życia, zakazu tortur, prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego, prawa do rzetelnego procesu;
- na zjeździe XVII w dniach 30 września-4 października 2019 r. poruszone zostaną zagadnienia związane z przestępstwami przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności;
- na zjeździe XIX w dniach 25-29 listopada 2019 r. omawiane będą zagadnienia związane z postępowaniem w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych, międzynarodową pomocą prawną i doręczeniami w sprawach karnych, tematyką wspólnych zespołów śledczych, stosowaniem zasady *ne bis in idem* i rozwiązywaniem konfliktów jurysdykcyjnych w państwach członkowskich UE.

IV.9 Szkolenia z zakresu metodyki prowadzenia zajęć o handlu ludźmi dla funkcjonariuszy prewencji, prowadzących spotkania z młodzieżą.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba szkoleń / liczba uczestników.

Przedsięwzięcia dotyczące realizacji działań zaplanowanych w *Krajowym Planie Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2016-2018* realizowanych w powyższym zakresie w 2018 r. będących w kompetencji służby prewencyjnej:

Biuro Prewencji Komendy Głównej Policji

W ramach działań prewencyjnych poświęconych zapobieganiu handlowi ludźmi oraz przestępstwom towarzyszącym temu zjawisku, Biuro Prewencji KGP kontynuowało współpracę partnerską z Policją holenderską, realizując projekt prewencyjny „*Twoje bezpieczeństwo – nasza sprawa – praca w Holandii*”. Do głównych celów projektu należy:

- podniesienie poziomu świadomości prawnej osób wyjeżdżających lub noszących się
- z zamiarem wyjazdu za granicę kraju, a konkretnie do Holandii;
- ograniczenie ilości przestępstw związanych z wyzyskiem, zmuszaniem do prostytucji czy zmuszaniem do pracy polskich obywateli pracujących poza granicami.

Pozostałe cele to m.in.: poprawa zaufania obywateli do władz, w tym szczególnie do przedstawicieli Policji i prokuratury holenderskiej, czy też upowszechnienie wiedzy na temat instytucji pomocowych na terenie Holandii.

W ramach kontaktów roboczych przedstawiciela Biura Prewencji KGP oraz koordynatora projektu ze strony holenderskiej, Pani Ireny de Ruig ustalono, że przedsięwzięcie w 2018 r. zostanie zrealizowane w czterech kilkudniowych sesjach. W celu sprawnej realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia, na podstawie przekazanych odpowiedzi, został opracowany harmonogram wizyt zatwierdzony przez Dyrektora Biura Prewencji KGP. Daty warsztatów zostały uzgodnione z przedstawicielami Nationale Politie Nederland, Komendy Głównej Policji oraz jednostek organizacyjnych Policji (KWP/KMP/KPP).

W 2018 r. zainteresowanie projektem zgłosiło 30 jednostek organizacyjnych Policji. Warto w tym miejscu podkreślić, że warsztaty/prelekcje udało się przeprowadzić we wszystkich zainteresowanych garnizonach, które nie uczestniczyły w projekcie w roku poprzednim.

W 2018 r. nie zmieniła się formuła projektu w odniesieniu do 2017 r. W głównej mierze spotkania kierowane były do potencjalnych migrantów zarobkowych, tj.: uczniów ostatnich

klas szkół średnich, studentów i osób bezrobotnych. Podstawowym problemem poruszonym podczas organizowanych warsztatów było zagadnienie związane z ewentualnymi zagrożeniami jakie niesie za sobą podjęcie pracy przez obywateli Polski na terenie Holandii.

W trakcie spotkań przedstawiciel Biura Prewencji Komendy Głównej Policji prezentował aspekty związane z problematyką handlu ludźmi, m.in. ogólny zarys zjawiska, dane statystyczne dotyczące przestępstw związanych z handlem ludźmi na terenie RP, jak również przybliżył program współpracy Policji polskiej z Policją holenderską w zakresie zwalczania handlu ludźmi. Stronę holenderską reprezentowała Pani Irena de Ruig – specjalistka ds. migracji zarobkowej z garnizonu Oost Nederland, Pan Ben Terluin, Pani Petra Castelein oraz Pani Sietska Johannes - specjaliści Wydziału do Walki z Handlem Ludźmi z garnizonu Haag, którzy przedstawiali m.in. przepisy prawne regulujące zatrudnienie cudzoziemców na terenie Holandii oraz omawiali konkretne przypadki handlu ludźmi i pracy przymusowej. Goście holenderscy poruszyli również tematy *„Bezpieczny wyjazd do pracy na terytorium Holandii”*, *„Gdzie szukać pomocy, gdy mamy do czynienia z nieuczciwym pracodawcą?”*, *„Jakie zarobki są realne przy zatrudnieniu obcokrajowca w Holandii?”*, *„Najczęstsze przypadki wykorzystywania Polaków przy pracy”* oraz *„Prawa i obowiązki w sytuacji podjęcia pracy w Holandii”*.

W 2018 r. warsztatami objęci zostali również funkcjonariusze Policji, zarówno służby kryminalnej jak i prewencyjnej, a także przedstawiciele instytucji mogących na co dzień mieć kontakt z osobami deklarującymi chęć podjęcia pracy za granicą. W spotkaniach uczestniczyli również pracownicy miejskich/gminnych ośrodków pomocy społecznej, urzędów pracy oraz prywatni przedsiębiorcy.

W sumie w 2018 r., zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami, zorganizowano 4 sesje projektu *„Twoje bezpieczeństwo – nasza sprawa – praca w Holandii”*. Spotkania odbyły się w garnizonach: podlaskim, warmińsko-mazurskim, śląskim, łódzkim, wielkopolskim, pomorskim, kujawsko-pomorskim, mazowieckim oraz świętokrzyskim. W sumie w 2018 r. w ramach projektu odbyło się 35 spotkań, w których uczestniczyło ponad 3,6 tys. osób.

Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku

Wydział Prewencji KWP w Białymstoku wydał kalendarz profilaktyczny na rok 2018 pt.: *„Nie daj się zniewolić – nie wszystko ma swoją cenę!”*.

Przedstawiciele KMP w Białymstoku w lutym w ramach *„Tygodnia Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem”* udzielali osobom pokrzywdzonym w wyniku przestępstwa m.in. dot. handlu ludźmi, bezpłatnych porad prawnych.

Na terenie garnizonu podlaskiego w 2018 r. zorganizowano 158 spotkań, dotyczących handlu ludźmi, których uczestnikami była społeczność lokalna, w tym uczniowie szkół (łącznie liczba odbiorców 5 487 osoby).

Komenda Wojewódzka Policji w Bydgoszczy

Policjanci z KPP w Nakle nad Notecią oraz KPP w Chełmnie wzięli udział w projekcie „*Twoje bezpieczeństwo – nasza sprawa – praca w Holandii*” realizowanym przez Biuro Prewencji Komendy Głównej Policji wspólnie z Policją holenderską. W ramach projektu odbyły się konferencje i spotkania dedykowane przedstawicielom miejsko-gminnych ośrodków pomocy społecznej, zakładów karnych, zakładów poprawczych, kuratorów, psychologów, terapeutów, pracowników powiatowych urzędów pracy, powiatowych centrum pomocy rodzinie oraz uczniów szkół ponadpodstawowych.

Funkcjonariusze z KPP w Inowrocławiu uczestniczyli w konferencji „*Prawa człowieka*”, której tematem wiodącym był handel ludźmi. Natomiast funkcjonariusze z KMP w Toruniu oraz KMP we Włocławku brali udział w akcji „*BIG RED BUS*” zorganizowanej przez Ambasadę Brytyjską, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Straż Graniczną, Komendę Główną Policji oraz Fundację La Strada.

Komenda Wojewódzka Policji w Gdańsku

W województwie pomorskim w ramach realizacji zadań wynikających z „*Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2016-2018*”, w 2018 r. przeprowadzono 233 spotkania, w których udział wzięło 8 128 dzieci/młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz 31 spotkań z osobami dorosłymi, w których udział wzięło 1 300 osób.

W dniu 12 marca 2018 r. przedstawiciele Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, którego członkiem jest również funkcjonariusz Zespołu Profilaktyki Społecznej, Nieletnich i Patologii Wydziału Prewencji KWP w Gdańsku, ogłosili konkurs plastyczny skierowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych województwa pomorskiego. Zadaniem uczestnika konkursu było stworzenie logo Wojewódzkiego Zespołu lub ulotki/plakatu przedstawiającego zagadnienie związane z handlem ludźmi, zwłaszcza w kwestii pracy przymusowej. Rozstrzygnięcie konkursu miało miejsce w dniu 12 czerwca 2018 r. w Parku Naukowo-Technologicznym w Gdyni. Nagrodą dla uczestników konkursu była projekcja filmu „*Urowadzona*”, po której zostały przeprowadzone warsztaty dla młodzieży w obszarze handlu ludźmi. Ww. działanie oraz konkurs miały na celu popularyzację wśród młodzieży wiedzy na temat handlu ludźmi, kształtowanie świadomości w zakresie niebezpieczeństw.

Komenda Wojewódzka Policji w Gorzowie Wielkopolskim

Na terenie garnizonu lubuskiego w ramach realizacji KPD, funkcjonariusze służby prewencyjnej zrealizowali 234 spotkania, w których uczestniczyło 8 481 osób.

W ramach projektu pn. „*Zapobieganie handlowi ludźmi – XII edycja*” policjanci przeprowadzili spotkania profilaktyczne z młodzieżą szkół średnich w maju i czerwcu 2018 r. na temat zagrożeń wynikających ze zjawiska handlu ludźmi. Celem działań było kształtowanie świadomości wiktymologicznej młodzieży oraz ochrona przed stanieniem się ofiarą handlu ludźmi, a także zwiększenie bezpieczeństwa osób wyjeżdżających w czasie wakacji za granicę. Policjanci podczas spotkań wykorzystywali materiały multimedialne (filmy, spoty) przygotowane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Uczniowie otrzymali materiały informacyjno-edukacyjne związane z tematyką handlu ludźmi. Realizacji projektu towarzyszyła kampania edukacyjno-informacyjna w środkach masowego przekazu, przeprowadzona przy współpracy z Zespołem Prasowym Komendy Wojewódzkiej Policji oraz oficerów prasowych KPP/KMP woj. lubuskiego. W ramach projektu w 2018 r. przeprowadzono 177 spotkań profilaktycznych, w których wzięło udział 6 448 uczniów szkół ponadgimnazjalnych woj. lubuskiego (liczba spotkań i uczestników ujęta w punkcie pierwszym).

W okresie od 2–4.08.2018 r. podczas festiwalu Pol'and Rock w Kostrzynie nad Odrą, funkcjonariusze Wydziału Prewencji i Wydziału Kryminalnego KWP w Gorzowie Wlkp. wzięli udział w kampanii informacyjnej na temat zagrożeń związanych ze współczesnym niewolnictwem - handlem ludźmi, organizowanej przez Ambasadę Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej wraz z Fundacją La Strada, Armią Zbawienia oraz polską Policją. W ramach kampanii na festiwalowym polu pojawił się dwupiętrowy londyński autobus, w którym można było zasięgnąć przydatnych informacji oraz otrzymać materiały informacyjne i promocyjne.

Funkcjonariusze komend miejskich i powiatowych Policji woj. lubuskiego przeprowadzili 3 spotkania na temat handlu ludźmi z dorosłymi mieszkańcami woj. lubuskiego, m.in. seniorami, rodzicami uczniów oraz gronem pedagogicznym szkół, podopiecznymi ośrodków pomocy społecznej, sołtysami, mieszkańcami podczas konsultacji społecznych. Łącznie zorganizowano 15 spotkań, w których wzięło udział około 300 osób.

Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach

26 kwietnia 2018 r. odbyła się konferencja szkoleniowa dla dyrektorów szkół, nauczycieli i pedagogów szkolnych pt. „*Zjawisko handlu ludźmi, środki i metody zapobiegania i pomoc jego ofiarom*”. W jej trakcie przedstawiciele Kuratorium Oświaty, KWP w Katowicach a także stowarzyszenia Po-Moc przedstawili problematykę podstaw prawnych dot. zjawiska handlu

ludźmi, bezpiecznych zachowań z nim związanych oraz profilaktyki wśród dzieci i młodzieży, w tym dostępne materiały. W konferencji udział wzięło ponad 60 przedstawicieli oświaty.

W Katowicach wojewódzkiej kampanii pt. „*Moje Bezpieczne(?) Dziecko*”, której celem jest podnoszenie poziomu bezpieczeństwa dzieci w kontakcie z osobą dorosłą (ochrona przed zagrożeniami na tle seksualnym, pornografia dziecięca, porwania i handel ludźmi), przeprowadzono 10 konferencji szkoleniowych i 2 warsztaty dedykowane dla pracowników oświaty z województwa śląskiego. Podczas wskazanego przedsięwzięcia przeszkolono 682 osoby.

Komenda Miejska Policji w Katowicach w dniu 26.07.2018 r. w Parku Wodnym na Dolinie 3 Stawów w Katowicach oraz w dniu 07.08.2018 r. przy stawie Morawa w Katowicach zrealizowała we współpracy z KZK GOP w Katowicach happeningi pn.: „*Mamo, Tato NIE ZGUB MNIE!*”. Podczas ich trwania prowadzone były rozmowy edukacyjno-profilaktyczne z rodzicami oraz ich dziećmi, jak zachować się podczas zagubienia oraz do kogo należy zwrócić się o pomoc.

Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach

W okresie od 09.03 - 15.05.2018 r. policjanci z Wydziału Prewencji KWP w Kielcach zrealizowali w garnizonie świętokrzyskim cykl 13 szkoleń dla policjantów pionu prewencji z KPP/KMP. Jednym z tematów było omówienie problematyki handlu ludźmi oraz ochrona ofiar i ściganie sprawców. Łącznie w szkoleniach uczestniczyło 510 policjantów.

Przeprowadzono szkolenia w dniu 21.03.2018 r. nt. „*Realizacja działań profilaktycznych dotyczących eliminacji zjawiska handlu ludźmi*”, w którym uczestniczyło 9 policjantów z Wydziału Prewencji KWP w Kielcach.

W dniu 15.11.2018 r., na prośbę dyrekcji Młodzieżowego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Węgrzynowie, policjanci z KPP w Jędrzejowie zorganizowali spotkanie informacyjne dla 37 uczennic. Omawiane treści dotyczyły wszelkich działań przestępczych z zakresu handlu ludźmi w aspekcie wyjazdów zagranicznych oraz właściwej reakcji na takie zagrożenie.

Podsumowując, w 2018 r. w garnizonie świętokrzyskim przeprowadzono łącznie 22 szkolenia, w których uczestniczyło 503 policjantów. Natomiast w zakresie realizacji spotkań informacyjnych z młodzieżą szkolną przeprowadzono ich 106, w których uczestniczyło 4665 uczniów. Dodatkowo policjanci podczas przeprowadzanych spotkań, czy też współorganizowanych festynów i pikników, w których uczestniczyły osoby dorosłe (nauczyciele, rodzice, pracownicy pomocy społecznej, mieszkańcy) przekazywali informacje

dot. obszaru handlu ludźmi oraz wręczali ulotki, broszury i komiks „*Nie jesteś na sprzedaż*”. W przedsięwzięciach tych łącznie uczestniczyło 1207 dorosłych osób.

Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie

Funkcjonariusze z garnizonu małopolskiego w ramach realizacji *KPD* przeprowadzili 2 szkolenia dla policjantów KWP w Krakowie, w których udział wzięło 89 uczestników, konferencja szkoleniowa „Handel ludźmi-mity i rzeczywistość” w Radziszowie.

Odbyły się spotkania w ramach programu „*Sport Przeciw Wykluczeniom*” wspólnie z klubami sportowymi (odbiorcy: młodzież ponadgimnazjalna, młodzież szkół średnich, dorośli) – sesja wiosenna (przedwakacyjna) i sesja jesienna – 30 spotkań, 524 osób przeszkolonych.

Równolegle jednostki organizacyjne Policji funkcjonujące na obszarze działania KWP w Krakowie zrealizowały spotkania profilaktyczne z młodzieżą szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, rodzicami, nauczycielami, w trakcie których informowano w jakich instytucjach i organizacjach ofiary handlu ludźmi mogą uzyskać pomoc.

Jednostki organizacyjne Policji funkcjonujące na obszarze działania Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie w 2018 r. zorganizowały 946 spotkań informacyjnych, w których łącznie przeszkolono 30 457 osób.

Komenda Wojewódzka Policji w Lublinie

W 2018 r. policjanci zajmujący się problematyką handlu ludźmi z komend miejskich i powiatowych Policji województwa lubelskiego odbyli 608 spotkań w placówkach oświatowych, w których uczestniczyło łącznie 21 640 uczestników (dzieci i młodzież szkolna). Dzięki szkoleniom z zakresu metodyki prowadzenia zajęć o handlu ludźmi dla funkcjonariuszy prewencji, prowadzących zajęcia z młodzieżą na terenie garnizonu lubelskiego w 2018 r. przeprowadzono 18 szkoleń, w których uczestniczyło 359 funkcjonariuszy.

Komenda Wojewódzka Policji w Łodzi

W 2018 r. w garnizonie łódzkim zrealizowano 341 spotkań informacyjnych dla młodzieży szkolnej (pkt 1.10 *Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2016 – 2018*), w których udział wzięło 17 439 osób, oraz zostały przeprowadzone 173 szkolenia z zakresu metodyki prowadzenia zajęć o handlu ludźmi dla funkcjonariuszy prewencji, w których uczestniczyło 2 648 funkcjonariuszy.

Realizując profilaktykę społeczną w zakresie zapobiegania handlowi ludźmi oraz przestępstwom towarzyszącym temu zjawisku na terenie garnizonu łódzkiego przeprowadzono 12 działań prewencyjnych pn. „*Nielat*” ukierunkowanych na zapobieganie i zwalczanie demoralizacji i przestępczości nieletnich, podczas których funkcjonariusze biorący udział mieli m.in. za zadanie ujawniać nieletnich przejawiających zachowanie mogące mieć związek z przestępstwem handlu ludźmi lub innych czynów z tym związanych.

Zostały przeprowadzone szkolenia w zakresie przeprowadzania kontroli legalności pobytu cudzoziemców przebywających na terenie RP. W 6 szkoleniach udział wzięło 283 funkcjonariuszy (również funkcjonariusze Straży Granicznej).

Na stronach internetowych jednostek zamieszczane były cykliczne informacje opisujące zjawisko handlu ludźmi. Rozpowszechniane były również materiały informacyjne w ramach działań „Bezpieczna praca za granicą”.

W ramach projektu „*Twoje bezpieczeństwo – nasza sprawa – praca w Holandii*”, na terenie trzech powiatów realizowane były spotkania z młodzieżą poruszające również tematykę handlu ludźmi.

Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie

W ramach działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania handlowi ludźmi na terenie województwa warmińsko-mazurskiego przeprowadzono 331 spotkań edukacyjnych, w których uczestniczyło 9316 uczniów, w szczególności klas maturalnych i ponadgimnazjalnych. Działalność edukacyjną w tym zakresie wzmożono szczególnie w okresie przedwakacyjnym. Policjanci uczestniczyli również w powiatowych targach pracy i festynach, podczas których omawiali zagadnienia związane z handlem ludźmi oraz rozdawali tematyczne ulotki.

W 2018 roku na terenie województwa warmińsko – mazurskiego odbyły się 3 szkolenia, w których uczestniczyli funkcjonariusze prewencji (KPP Działdowo, KPP Olecko i KPP Szczytno). 20 marca 2018 r. policjanci zorganizowali debatę społeczną „*Porozmawiajmy o bezpieczeństwie. Możesz mieć na nie wpływ*” w Zespole Szkół N 2 w Szczytnie skierowaną do uczniów oraz pedagogów szkół powiatu szczywieńskiego. W czasie spotkania poruszono tematykę zagrożeń związanych z nieumiejętnym korzystaniem z Internetu, odpowiedziami na fikcyjne oferty pracy z zagranicy, które często mogą prowadzić do procederu handlu ludźmi.

Komenda Wojewódzka Policji w Opolu

W 2018 roku, na terenie garnizonu opolskiego w 2018 r. przeprowadzono łącznie 136 spotkań, w których uczestniczyło 3 091 osób. Była to głównie młodzież szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

Zrealizowano 2 szkolenia, podczas których przeszkolono 152 funkcjonariuszy województwa opolskiego prowadzących zajęcia z młodzieżą w szkołach.

Podczas Dni otwartych w KPP w Prudniku przedstawiono problematykę związaną ze zjawiskiem handlu ludźmi, wykorzystano materiały profilaktyczne.

W listopadzie 2018 r. Komendant Powiatowy Policji w Brzegu wraz z Dyrektorem PUP przeprowadzili spotkanie w Powiatowym Urzędzie Pracy w Brzegu związane z zagrożeniami bezpieczeństwa podczas poszukiwania pracy na polskim i zagranicznym rynku pracy, a także sposobie unikania zagrożeń. Rozmowy dotyczyły również współpracy międzyinstytucjonalnej.

Komenda Wojewódzka Policji w Poznaniu

Na terenie garnizonu wielkopolskiego, w ramach realizacji służby zewnętrznej, policjanci podejmują działania prewencyjne mające na celu rozpoznawanie, wykrywanie oraz zapobieganie przestępstw handlu ludźmi, ze zwróceniem uwagi na proceder prostytucji i żebractwa. W tym zakresie zadaniowani są pod kątem prowadzenia systematycznej kontroli miejsc, w których może dochodzić do prostytucji, żebractwa oraz zachowań mogących wskazywać na inne formy handlu ludźmi, legitymowania osób mogących mieć związek z przedmiotowymi procederami, a także bezwzględnej reakcji na naruszenia prawa przez wskazane osoby. Ponadto policjanci zobowiązani zostali do bieżącego pozyskiwania informacji oraz przekazywania ich wyznaczonym koordynatorom.

W dniach od 13-14 czerwca 2018 r. KWP w Poznaniu przy współpracy z Komendą Główną Policji zrealizowała na terenie działania Komendy Powiatowej Policji w Kościanie kolejną odsłonę projektu *„Twoje bezpieczeństwo - nasza sprawa - praca w Holandii”*, ukierunkowanego na zapobieganie handlowi ludźmi oraz przestępstwom towarzyszącym temu zjawisku. Seminarium szkoleniowe polegało na przeprowadzeniu cyklu spotkań z przedstawicielami władz samorządowych, szkoleń z pedagogami, studentami oraz policjantami.

Na terenie działania KPP w Słupcy realizowany jest projekt profilaktyczny pod nazwą *„Jesteś Europejczykiem nie niewolnikiem”*. Projekt skierowany jest do uczniów szkół wyjeżdżających na praktyki zawodowe, a podstawowym jego celem zwiększenie świadomości oraz wiedzy młodzieży w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi oraz sposobów jak uchronić się przed

staniem się ofiarą. W ramach projektu odbyły się szkolenia i wykłady na temat problematyki handlu Ludźmi.

W dniach 26 września oraz 16-17 października 2018 r. na terenie KMP w Poznaniu policjanci wzięli udział w warsztatach pn. „*Wspieranie integracji migrantów wymagających szczególnego traktowania*”, którego organizatorem był Urząd Miasta Poznania oraz Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji z siedzibą w Warszawie. Podczas warsztatów omawiane były kwestie dotyczące m.in. sytuacji migracyjnej w Polsce i na świecie, sposoby rozwiązywania konfliktów międzykulturowych, respektowanie praw człowieka, współpracy z migrantami, cudzoziemcami i uchodźcami oraz lokalną społecznością.

Komenda Wojewódzka Policji zs. w Radomiu

W 2018 roku, w garnizonie mazowieckim, przeprowadzono 395 spotkań informacyjnych dla młodzieży szkolnej.

W 2018 r. przeprowadzono spotkania z młodzieżą poświęcone tematyce zjawiska handlu ludźmi. W trakcie prelekcji omawiano sytuacje, w których człowiek może stać się ofiarą handlu ludźmi podczas wyjazdów zagranicznych, wypoczynkowych, a także w życiu codziennym. Podczas spotkań przedstawiano prezentacje multimedialne oraz wykorzystywano ogólnodostępne materiały filmowe. Informowano o stronach internetowych www.helpline.org.pl i www.dyzurnet.pl oraz telefonie zaufania dla dzieci i młodzieży 116 111 i tel. 800 100 100, a także Fundacji Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada.

W ramach projektu pn. „*Twoje bezpieczeństwo – nasza sprawa – praca w Holandii*”, na terenie garnizonu mazowieckiego, odbyły się spotkania zorganizowane przez KMP Ostrołęka (14.09.2018 r.) i KPP Ostrów Maz. (07.11.2018 r.). Przedstawiciele służb mundurowych omawiali podczas nich zakres współpracy międzynarodowej w walce z tym przestępstwem oraz procedury prawne stosowane w sytuacji podejrzenia handlu ludźmi. Dodatkowo wskazano organizacje, które zajmują się pomocą ofiarom handlu ludźmi.

Komenda Wojewódzka Policji w Rzeszowie

W garnizonie podkarpackim w 2018 r., odbyło się 898 spotkań, w których wzięło udział 34 304 uczestników.

Na terenie podległym KWP w Rzeszowie realizowane były zajęcia informacyjno–edukacyjne w zakresie zjawiska handlu ludźmi, adresowane do różnych grup społecznych i zawodowych, dotyczące w szczególności wykorzystania prostytutki innych osób lub inne formy wykorzystywania seksualnego, pracę lub usługi o charakterze przymusowym lub praktyki podobne do niewolnictwa.

KMP w Krośnie uczestniczyła w realizacji kampanii pn. „Praca za granicą”. Celem przedsięwzięcia było przeciwdziałanie zjawisku nielegalnego pośrednictwa pracy i przestępczości związanej z tym zjawiskiem. W ramach działań KMP w Krośnie nawiązała współpracę z Urzędami Gmin z powiatu krośnieńskiego.

Policjanci i pracownicy cywilni KMP w Przemyślu w dniu 17 października 2018 r. uczestniczyli w Targach Pracy zorganizowanych przez Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP w Przemyślu. Funkcjonariusze przygotowali specjalne stoiska prewencyjne z materiałami edukacyjnymi dotyczącymi m.in. zjawiska handlu ludźmi, przy których osoby zainteresowane mogły uzyskać tematyczne informacje, w tym w zakresie potencjalnych zagrożeń związanych z podejmowaniem prac sezonowych za granicą.

Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie

W województwie zachodniopomorskim w 2018 r. przedstawiciele dwudziestu komend miejskich i powiatowych województwa zachodniopomorskiego, współpracując z wojewódzkim zespołem ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi, przeprowadzili łącznie 300 spotkań adresowanych do młodzieży szkolnej.

W organizowanych zajęciach edukacyjnych wzięło w sumie udział 12 348 osób. Każda jednostka organizacyjna Policji KMP i KPP w województwie zachodniopomorskim również podjęła aktywność w zakresie przeciwdziałania przestępstwom związanym z handlem ludźmi publikując własne materiały informacyjne na dostępnych stronach internetowych i administrowanych portalach społecznościowych. W szkołach ponadpodstawowych, ośrodkach szkolno - wychowawczych, internatach szkolnych, a także domach kultury przeprowadzono spotkania, w których wzięli udział nauczyciele i pedagodzy szkolni. Łącznie zorganizowano ponad 30 szkoleń rad pedagogicznych dla 450 osób.

W 2018 r. w ramach doskonalenia zawodowego zorganizowano dla przedstawicieli Policji szereg szkoleń i innych form doskonalenia zawodowego, podczas których poruszano problematykę handlu ludźmi. W sumie w ostatnim r. przeprowadzono 53 spotkania dla 639 osób. W ramach szkoleń omawiano zakres działań i obowiązków służbowych, a także procedury postępowania w przypadku ujawnionych zdarzeń związanych z handlem ludźmi.

Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu

Na terenie garnizonu dolnośląskiego w 2018 r. w ramach prowadzonych działań profilaktycznych przeprowadzono łącznie 249 spotkania informacyjne dla młodzieży szkolnej oraz studentów, w których uczestniczyło 17 303 uczniów.

Komenda Stołeczna Policji

W październiku 2018 r. na terenie działania Komendy Stołecznej Policji, z inicjatywy Wydziału Prewencji, ruszyła kampania społeczna „S.O.S. przeciw handlarzom i łowcom dusz”. Współorganizatorami tego przedsięwzięcia byli również: Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Warszawie, Nadwiślański Oddział Straży Granicznej, Armia Zbawienia i Fakt Gazeta Codzienna. Patronat honorowy objęła Ambasada Brytyjska w Warszawie. Celem akcji było uświadomienie zagrożenia, jakie niesie ze sobą handel ludźmi i współczesne niewolnictwo.

W 2018 roku, Stołeczni policjanci przeprowadzili 487 spotkań edukacyjnych, na których poruszana była problematyka zjawiska handlu ludźmi. W spotkaniach udział wzięło ponad 11 000 uczniów z placówek oświatowych, natomiast realizując pkt IV.9 – ww. *Planu* w dniu 26 kwietnia 2018 r. w Wydziale Prewencji KSP odbyło się szkolenie dla specjalistów ds. profilaktyki społecznej z jednostek organizacyjnych KSP z zakresu rozpoznawania i zwalczania procederu handlu ludźmi, prowadzone przez funkcjonariusza z Nadwiślańskiego Oddziału Straży Granicznej. W szkoleniu udział wzięło 20 funkcjonariuszy.

Szkolenia dla osób, zajmujących się profesjonalnie świadczeniem pomocy ofiarom handlu ludźmi

IV.10 Specjalistyczne szkolenia dla pracowników pomocy społecznej, przede wszystkim kadry ośrodków interwencji kryzysowej, w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi, interwencji kryzysowej oraz zasad współdziałania z innymi instytucjami.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Strażą Graniczną oraz organizacjami pozarządowymi.

Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba szkoleń / liczba uczestników

W roku 2018 w Warszawie, przedstawiciel Zarządu Operacyjno-Śledczego Komendy Głównej Straży Granicznej uczestniczył jako trener w cyklicznym szkoleniu dla kadry jednostek organizacyjnych ośrodków pomocy społecznej (ośrodków interwencji kryzysowej) w zakresie identyfikacji ofiar, współpracy z organami ścigania i instytucjami zaangażowanymi w zwalczanie i zapobieganie handlu ludźmi. W trakcie zajęć multimedialnych przedstawiono także strukturę i zadania Straży Granicznej, ze szczególnym uwzględnieniem właściwości formacji do zwalczania przestępczości transgranicznej i zorganizowanej. Zajęcia przeprowadzono w dniach 26.09.2018 i 24.10.2018 r.

Odnośnie działalności zapobiegawczej, funkcjonariusze SG, w tym koordynatorzy ds. zwalczania i zapobiegania handlu ludźmi z poszczególnych OSG uczestniczyli w roku 2018 w przedsięwzięciach profilaktycznych, związanych z zapobieganiem handlowi ludźmi, odbywając spotkania szkoleniowe z młodzieżą gimnazjalną, szkół średnich, wyższych, a także kadrami dydaktyczną. Realizowano także szkolenia z lokalną kadrami Państwowej Inspekcji Pracy, Ośrodków Interwencji Kryzysowej, MOPS, MOPR oraz kuratorów sądowych, pracowników urzędów etc. W szczególności przeszkolono:

- Warmińsko-Mazurski Oddział Straży Granicznej – 4298 osób;
- Śląski Oddział Straży Granicznej – 1718 osób;
- Nadbużański Oddział Straży Granicznej - 300 osób;
- Karpacki Oddział Straży Granicznej - 200 osób;
- Podlaski Oddział Straży Granicznej - 193 osoby.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przeprowadza szkolenia dla osób, zajmujących się profesjonalnie świadczeniem pomocy ofiarom handlu ludźmi odbywają się od 2008 r. cztery razy w roku.

IV.11 Przeszkolenie pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców oraz funkcjonariuszy Straży Granicznej w zakresie programu „Dobrowolne powroty”, w tym w postępowaniu z ofiarami handlu ludźmi i dziećmi bez opieki.

Odpowiedzialni za realizację: Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji we współpracy z Komendą Główną Straży Granicznej oraz Urzędem ds. Cudzoziemców – w zakresie realizacji szkoleń.

Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba szkoleń / liczba uczestników.

Nie otrzymano informacji o działaniach Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji.

IV.12 Organizacja spotkań nt. handlu ludźmi, w szczególności do pracy przymusowej, dla personelu konsularnego krajów pochodzenia ofiar identyfikowanych w Polsce.

Odpowiedzialni za realizację: Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba spotkań / liczba uczestników.

W ramach cyklicznych szkoleń dla kandydatów na stanowiska konsularne organizowanych przez Departament Konsularny Ministerstwa Spraw Zagranicznych, realizowany jest - we współpracy z MSWiA i Fundacją La Strada moduł szkoleniowy nt. handlu ludźmi. Celem tego szkolenia jest zaznajomienie przyszłej kadry konsularnej z tematyką handlu ludźmi, przekazanie informacji nt. pojawiających się form handlu ludźmi, wskazanie w jaki sposób domniemaną ofiarę tego zjawiska można zidentyfikować i w jaki sposób oraz w jakim zakresie konsul może jej udzielić pomocy. W roku 2018 odbyło się 7 szkoleń.

Zakładka „Intranetowe dossier Departamentu Konsularnego MSZ”, do której bieżący dostęp mają wszyscy Konsulowie RP, zawiera zbiór najważniejszych aktów prawnych obejmujących wytyczne i przepisy nt. przeciwdziałania handlowi ludźmi.

IV.13 Zorganizowanie szkoleń nt. zjawiska handlu ludźmi dla polskiego personelu konsularnego krajów docelowych polskich ofiar handlu ludźmi identyfikowanych za granicą.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Zagranicznych we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba szkoleń / liczba uczestników.

2018 r. – 7 szkoleń.

W ramach cyklicznych szkoleń dla kandydatów na stanowiska konsularne organizowanych przez Departament Konsularny Ministerstwa Spraw Zagranicznych, realizowany jest - we współpracy z MSWiA i Fundacją La Strada moduł szkoleniowy nt. handlu ludźmi. Celem tego szkolenia jest zaznajomienie przyszłej kadry konsularnej z tematyką handlu ludźmi, przekazanie informacji nt. pojawiających się form handlu ludźmi, wskazanie w jaki sposób domniemaną ofiarę tego zjawiska

można zidentyfikować i w jaki sposób oraz w jakim zakresie konsul może jej udzielić pomocy. W roku 2018 odbyło się 7 szkoleń.

Zakładka „Intranetowe dossier Departamentu Konsularnego MSZ”, do której bieżący dostęp mają wszyscy Konsulowie RP, zawiera zbiór najważniejszych aktów prawnych obejmujących wytyczne i przepisy nt. przeciwdziałania handlowi ludźmi.

IV.14 Szkolenie pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców przeprowadzających wywiady z osobami ubiegającymi się o ochronę międzynarodową i pracujących w ośrodkach dla cudzoziemców w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Urząd ds. Cudzoziemców z organizacjami pozarządowymi.

Termin: 2016–2018, raz w roku (8h).

Miernik: liczba szkoleń / liczba uczestników.

Szkolenia w zakresie rozpoznawania zjawiska handlu ludźmi oraz przeprowadzania wstępnej identyfikacji ofiar tego przestępstwa zajmują ważne miejsce w krajowym systemie przeciwdziałania handlowi ludźmi, dlatego działania nakierowane na podnoszenie kompetencji pracowników DPU w tym zakresie są prowadzone regularnie i przyjmują formę cyklicznych szkoleń. W roku 2018 przeszkolonych zostało 20 pracowników Departamentu Postępowań Uchodźczych UdSC i jeden pracownik Biura Szefa Urzędu.

W latach obowiązywania ostatniego Krajowego Planu Działań, a więc 2016-2018, przeprowadzono 3 szkolenia (1 szkolenie/rok).

IV.15 Szkolenia dla inspektorów pracy nt. zjawiska handlu ludźmi do pracy przymusowej.

Odpowiedzialni za realizację: Główny Inspektorat Pracy we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji i Komendą Główną Straży Granicznej.

Termin: 2016–2018, raz w roku.

Miernik: liczba szkoleń / liczba uczestników.

Państwowa Inspekcja pracy włączona jest do grona instytucji publicznych oraz organizacji działających w obszarze zwalczania i przeciwdziałania handlowi ludźmi a w szczególności do pracy przymusowej co roku odbywają się szkolenia doskonalające kadrę Inspektorską zakresu problematyki handlu ludźmi które realizowane są w ośrodku szkolenia państwowej Inspekcji pracy we Wrocławiu W okresie sprawozdawczym Szkolenia te realizowane były zgodnie z centralnym planem szkoleń zatwierdzonym przez kierownictwo pip W 2018 roku szkolenia wewnętrzne z ww. Problematyki zostało zorganizowane w dniach 2-3 lipca. Szkolenie było dedykowane pracownikom Państwowej Inspekcji Pracy, którzy w działalności kontrolno- nadzorczej lub w ramach realizacji zadań z zakresu poradnictwa prawnego mogą zetknąć się z problemem pracy przymusowej.

IV.16 Szkolenia na temat komercyjnego wykorzystywania dzieci i handlu dziećmi, kierowane do nauczycieli i pedagogów pracujących z młodzieżą w wieku 13-18 lat.

Od odpowiedzialni za realizację: Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę (d. Fundacja Dzieci Niczyje) (na podstawie scenariuszy zajęć dostępnych na stronie www.edukacja.fdn.pl w zakładce „Komercyjne wykorzystywanie dzieci”).
Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba przeszkolonych profesjonalistów.

Scenariusze zajęć dot. przeciwdziałania komercyjnemu wykorzystywaniu dzieci wraz z filmami video do każdego filmu (historie dziewczynek i chłopców) są dostępne na platformie edukacyjnej FDDS: www.edukacja.fdds.pl.

Działania Ośrodka Rozwoju Edukacji (jednostki podległej Ministerstwa Edukacji Narodowej) w 2017 i 2018 r. obejmowały m.in. przygotowanie materiałów dydaktycznych oraz przeprowadzenie szkolenia dla pracowników systemu doskonalenia nauczycieli pn. *Program wychowawczo-profilaktyczny przeciwdziałania handlowi ludźmi*. Działanie zrealizowano we współpracy z Fundacją Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada”. Celem szkolenia były: analiza danych nt. handlu ludźmi, zwiększanie świadomości społecznej nt. aktualnych zagrożeń przestępstwem handlu ludźmi, przygotowanie metodyczne koordynatorów wojewódzkich do prowadzenia zajęć wychowawczo - profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi.

W okresie czerwiec–grudzień 2018 r. w ramach projektów „Szkoła Demokracji – Szkoła Samorządności. Edukacja obywatelska i na rzecz praw człowieka (EO/EPC)” oraz „Edukacja globalna. Liderzy edukacji na rzecz rozwoju II” przeprowadzono szkolenia uwzględniające tematykę: Problemy współczesnego świata a Cele Zrównoważonego Rozwoju. Handel ludźmi.

Uczestnikami szkoleń byli:

- koordynatorzy regionalni – trenerzy edukacji obywatelskiej i na rzecz praw człowieka oraz edukacji globalnej (łącznie 24 osoby, VI-IX 2018 r.). Wykorzystano publikację Ośrodka Rozwoju Edukacji pt.: „Edukacja prawna w szkole. Poradnik dla nauczycieli”, Wydawnictwo ORE 2016 r., aktualizacja w 2017 r. (ISBN: 978-83-64915-85-7). Publikacja ta zawiera scenariusz lekcji pt.: Handel ludźmi – przestępstwo, którego ofiarą mogą paść młodzi ludzie. (str. 106 ww. publikacji); 2 godziny lekcyjne;
- liderzy szkolni i nauczyciele w szkołach projektu „Edukacja globalna. Liderzy edukacji na rzecz rozwoju II”, współfinansowanego z programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP 2018 (13 grup warsztatowych , ok. 200 osób, 12 konferencji regionalnych, ok. 700 osób, termin realizacji: IX-XII 2018 r.).

Tematyka handlu ludźmi omawiana była w związku z uwzględnieniem tematyki globalnej opisanej w Agendzie i 17 Celach Zrównoważonego Rozwoju 2030 <http://www.un.org.pl/>

Problematyka handlu ludźmi powiązana jest z 3 ww. Celami Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 5: Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt.

Zadanie: Wyeliminować wszelkie formy przemocy wobec kobiet i dziewcząt w sferze publicznej i prywatnej, w tym handel ludźmi, wykorzystywanie seksualne i inne formy wyzysku.

Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi

Zadania: Podjąć natychmiastowe i efektywne środki, by wyeliminować przymusową pracę, współczesne formy niewolnictwa i handel ludźmi; zakazać i wyeliminować najgorsze formy pracy dzieci, w tym rekrutację i wykorzystywanie dzieci-żołnierzy.

Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu.

Zadania: Wyeliminować nadużycia, wykorzystywanie i handel ludźmi oraz wszelkie formy przemocy i tortur wobec dzieci.

Część V

Badania dot. problematyki handlu ludźmi / Ewaluacja działań

V.1 Opracowywanie i upowszechnianie analiz ilościowych i jakościowych dotyczących przestępstwa handlu ludźmi, w tym corocznych raportów na temat handlu ludźmi w Polsce.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi

Termin: 2016–2018, przynajmniej raz w roku.

Miernik: liczba analiz.

W ramach prac podjętych w Departamencie Analiz i Polityki Migracyjnej w Wydziale do Spraw Europejskiej Sieci Migracyjnej i Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, w 2018 r., opracowano raport dotyczący handlu ludźmi na terenie Polski za 2017 rok.

Ponadto, w ramach pracy Wydziału opracowano nowy Krajowy Plan Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2019-2021, który został zatwierdzony przez (funkcjonujący do 15 grudnia 2018 roku) Zespół ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlu Ludźmi. Dalsze prace nad nowym KPD na lata 2019-2021 są w toku.

Fundacja La Strada przeprowadziła oraz opracowała analizę potrzeb szkoleniowych wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania w zakresie prowadzenia spraw o handel ludźmi". Projekt badawczy realizowany we współpracy z Ambasadą Brytyjską i Krajową Szkołą Sądownictwa i Prokuratury. W roku 2018 odbyło się seminarium podsumowujące projekt i połączone z prezentacją wyników badań.

V.2 Opracowywanie i upowszechnianie raportów i wkładów do raportów dla KE, Rady Europy (GRETA) oraz innych instytucji międzynarodowych.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z Komendą Główną Policji, Komendą Główną Straży Granicznej, Ministerstwem Sprawiedliwości, Prokuraturą Krajową, Głównym Inspektoratem Pracy, Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz innymi instytucjami/organizacjami, zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi.

Termin: 2016–2018, w zależności od potrzeb.

Miernik: liczba opracowanych informacji – wkładów do raportów i opracowań.

W 2018 r. MSWiA we wsparciu z pozostałymi odpowiedzialnymi organami opracował wkład merytoryczny dla Rady Europy (GRETA), UE oraz odpowiadał na liczne pytania.

V.3 Gromadzenie danych statystycznych, dotyczących udzielania wsparcia ofiarom handlu ludźmi w systemie pomocy społecznej – danych statystycznych nt. liczby osób obejmowanych świadczeniami pomocy społecznej.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Termin: 2016–2018, 2 razy w roku.

Miernik: przekazanie informacji do MSWiA.

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2004 Nr 64 poz. 593) oraz ustawą z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. 2013 poz. 1650), ofiary handlu ludźmi mają prawo do m.in. świadczeń w formie interwencji kryzysowej, schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania oraz zasiłku celowego przysługującym cudzoziemcom przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zaświadczenia lub na podstawie zezwolenia.

W 2016 roku 1 cudzoziemcowi przyznano zasiłek celowy, zaś w 2017 roku, zasiłek przyznano 19 cudzoziemcom.

W 2016 roku 1 cudzoziemcowi przyznano pomoc w naturze (schronienie, posiłek, niezbędne ubranie), zaś w 2017 roku skorzystało z tej formy pomocy 5 cudzoziemców.

W 2016 roku pomoc z powodu potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi przyznano 43 rodzinom, zaś w 2017 roku, pomoc przyznano 70 rodzinom.

Dane statystyczne dotyczące udzielania wsparcia ofiarom handlu ludźmi w systemie pomocy społecznej za rok 2018 będą dostępne w lipcu 2019 roku.

V.4 Analiza sytuacji ofiar handlu ludźmi - beneficjentów Krajowego Centrum Interwencyjno Konsultacyjnego.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Termin: 2016, 2017, 2018.

Miernik: publikacja analizy.

Działanie to zostało częściowo zrealizowane poprzez bieżący monitoring oraz ocenę funkcjonowania oferty wsparcia ofiar. Przygotowanie odrębnej analizy oraz jej publikacja jako odrębne działanie wpisane do Krajowego Planu Działań na kolejny okres 2019 – 2021.

Współpraca międzynarodowa

V.6. Kontynuacja i rozwój współpracy z instytucjami właściwymi do zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi z krajów pochodzenia, tranzytowych i krajów docelowych – z polskiego punktu widzenia.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji .

Termin: 2016–2018.

Miernik: liczba działań (w tym spotkań międzynarodowych).

Celem przeciwdziałania przestępstwu handlu ludźmi MSWiA aktywnie uczestniczy w zdarzeniach na arenie międzynarodowej oraz prowadzi szereg działań w ramach współpracy z zagranicznymi partnerami. Ważnymi podkreślenia są poniższe działania w ramach współpracy międzynarodowej realizowane w 2018 r.:

- MSWiA wzięło udział w trzech edycjach projektu prowadzonego we współpracy z Ambasadą Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, polską Policją, Strażą Graniczną, Fundacją La Strada, Armią Zbawienia oraz przy wsparciu urzędów miast, w których odbyła się kampania, tj. Radom, Toruń oraz Włocławek. Kampania polegała na zorganizowaniu pogadarek w czerwonym, dwupiętrowym autobusie londyńskim, a jej celem było podnoszenie świadomości społecznej oraz ochrona potencjalnych ofiar przed różnymi formami wykorzystywania składającymi się na współczesne niewolnictwo - handel ludźmi. Jest to zagrożenie, które występuje zarówno w Polsce jak i w sytuacjach, gdy ktoś decyduje się na wyjazd do innego kraju, np. w poszukiwaniu zatrudnienia. W ramach akcji zorganizowane zostały także warsztaty dla pracowników służb, które zajmują się pomocą osobom szczególnie narażonym na wymienione wyżej zagrożenia (pracownicy urzędu pracy, pomocy społecznej, itp.).
- Współpraca międzynarodowa polegała także na organizacji w grudniu 2018 r. II regionalnej konferencji pt. „Zwalczanie przestępstw związanych z handlem ludźmi i pracą przymusową”. Udział w niej wzięli przedstawiciele z Polski, Wielkiej Brytanii, Litwy oraz Ukrainy. Konferencja składała się z dwóch części: wystąpień ekspertów z instytucji zajmujących się walką z przestępstwami związanymi z handlem ludźmi i pracą przymusową, a także wsparcia ofiar tych przestępstw.
- Współpraca międzynarodowa w ramach Komisji Europejskiej – w 2018 r. przedstawiciele MSWiA wzięli udział w spotkaniu nieformalnej unijnej Sieci Krajowych Sprawozdawców i Mechanizmów Ekwiwalentnych (EU Network of National Rapporteurs or Equivalent Mechanism on Trafficking in Human Beings). Unia Europejska, celem wsparcia realizacji skutecznej implementacji przepisów dyrektywy dot. handlu ludźmi, ustanowiła w 2009 r. powyższą grupę nieformalnych sprawozdawców, a w grudniu 2010 r. powołany został Koordynator UE ds. Handlu Ludźmi, którego rolą jest koordynacja i zapewnianie spójności działań instytucji i agencji UE, Państw Członkowskich oraz podmiotów międzynarodowych, a także opracowywanie nowych rozwiązań w obszarze zwalczania handlu ludźmi. Spotkania odbywają się dwa razy w roku; na każdym obecny jest przedstawiciel Polski.

- Polska uczestniczyła również w pracach Rady Państw Morza Bałtyckiego na forum Grupy Zadaniowej ds. Handlu Ludźmi. Przeciwdziałanie handlowi ludźmi jest jednym z priorytetów Rady Państw Morza Bałtyckiego i dlatego w celu wzmocnienia współpracy Państw Członkowskich i wzmocnienia działań na rzecz poprawy ochrony i wsparcia ofiar oraz rozwijania środków legislacyjnych utworzono ww. grupę zadaniową. Przedstawiciel MSWiA bierze udział w spotkaniach odbywających się min. trzy razy w roku.
- Ponadto, w 2018 r. Polska wsparła inicjatywę Rady Państw Morza Bałtyckiego przyłączając się do projektu pn. „Wprowadzenie zharmonizowanych ram operacyjnych w regionie Morza Bałtyckiego”. Jego celem jest wzmocnienie i rozszerzenie sieci współpracy w zakresie zwalczania handlu ludźmi poprzez nawiązanie bezpośrednich kontaktów z głównymi krajami pochodzenia ofiar handlu ludźmi - Bułgarią, Rumunią i Ukrainą. Zostanie opracowany również ponadnarodowy system opieki nad ofiarami dla profesjonalistów pracujących w regionie Morza Bałtyckiego i poza nim, aby zapewnić odpowiednie narzędzia, które umożliwią skuteczną pomoc ofiarom. W ramach projektu opracowany zostanie podręcznik i glosariusz dla dziennikarzy, celem większego wyeksponowania kwestii handlu ludźmi. Projekt jest finansowany przez szwedzkie Ministerstwo Spraw Społecznych i Instytut Szwedzki (SI).

FINANSOWANIE

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji na realizację zadań przewidzianych w „Krajowym Planie Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2016-2018” w roku 2018 wydatkowano środki finansowe w wysokości 135 000 PLN na bieżące działania wynikające z wykonania Krajowego Planu oraz środki finansowe w wysokości 1 100 000 PLN (§ 2810 i § 2820) na zabezpieczenie realizacji zadania dotyczącego prowadzenia „Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla ofiar handlu ludźmi”.

Ponadto, środki finansowe w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na 2018 wyniosły 80 000 PLN z przeznaczeniem na realizację szkoleń kadry pomocy społecznej w zakresie postępowania z ofiarą/świadkiem handlu ludźmi. Łącznie w budżetach MSWiA oraz MRPiPS na rok 2018 wydane środki finansowe wyniosły 1 315 000 PLN.